

וטהר לבנו

חידושים וחיזוקים

בא

לעילוי נשמת

ר' שמעון בן ר' אליהו פלס

הונצח ע"י המשפחה

ת. נ. צ. ב. ה.

ד"ר אהרן ק"מ ז"ל אב"ד ישיבת אורחיים ירושלים
הנפטר ביום ג' ט"ז שבט ה'תשס"ג
בית הקברות הירוק ירושלים

< העלון מחולק חינם – בשמחה מיועד לקחת לבית ללא תשלום >

זכה נא והשתתף בהדפסת מהדורה חדשה של ספרי "וטהר לבנו"

שמרון שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל העיד בכתב

הספר "מעורר מאוד"

ליראת שמים, למידות טובות, וללימוד תורה

חודו לה' חושלם כל ה2000 העמודים של החידושים שמשלימים את 7 הכרכים.

כך ייחזק בס"ד בכל כרך 400 עמודים

כרך בראשית + מועדים נתרמו ב"ה

חסר

כרך שמות – ויקרא – במדבר – דברים – הגדה של פסח

כל כרך בערך 30 אלף ש"ח

גדול המחטיאו יותר מהורגו, וגדול המקדשו יותר מהמחייהו

כי המזכהו לחיי נצח זה טובה נצחית מושלמת

וה' יזכה גם אותך ואת יוצאי חלצידך שתזכו לחיות בעולם הנצח, והלוואי גם בטוב בעולם הזה אמן

יוחנן ריינר 0527120333

106855@gmail.com

וטהר לבנו - בא

שבת – ראש השנה לאילנות

ואכן גם שם יתכן שהיות וע"פ האמת בית הלל צודקים רק בגלל חשש עמי הארץ הסכימו ב"ה לפסוק כבית שמאי ע"י שם, לכן נכתב לשון מיוחדת זו,

ובקשר ללשון המשנה עדיין ד' משנה ו' גבי קידושי אשה בדינר כדברי בית שמאי, אולי זה נמשך אחרי המשנה בעדויות הקודמת שהשתמשו בלשון כזו, או כי טעם בית שמאי על חשיבות בת ישראל כמאמר רבא אמר היינו טעמא דבית שמאי אומרים שלא יהו בנות ישראל כהפקר ועל חשיבות זו אין חולקים.

וכמ"כ שם בפרק ה' יש כמה שניות שמופיע כדברי בית שמאי יתכן כי שם בית שמאי לקולא וזה מחודש לכן הבליטו זאת ויל"ע,

ועדיין לא עיינתי מדוע במסכת כלים כח' ד' וכן באהלות יג' א' ושם משנה ד' ושם טו' ח' ושם יח' א' וכן במקוואות ד' א' ובנדה י' ו' שבכל הנ"ל מופיע כלשון הזה, ועדיין אין לי הסבר רק באופן כללי מצאנו בסדר טהרות חוזר לשון זה פעמים רבות ויל"ע.

במשנה ר"ה א' א', מובאת מחלוקת בית שמאי ובית הלל, שלבית שמאי ראש השנה לאילנות זה **בראש חודש שבט**, ולבית הלל זה **בט"ו בשבט**, דהיינו באמצע החודש.

ובדרך דרש אפשר לפרש שידוע שהאדם הוא עץ השדה, ולכן לדעה אחת ראש חודש שזה כביכול משל להתחלת החיים יום זה הוא כביכול הראש השנה לטבע האדם ולצמיחתו, דהיינו שבתחילת חייו נקבע טבעו ומזגו ותכונותיו לכל החיים, ואילו לדעת בית הלל ראש השנה הוא **בטו' בחודש** כביכול באמצע החיים, שגם באמצע החיים יכולים לשנות טבע לגמרי ולהתחיל חיים חדשים.

ולכן לשון המשנה, באחד בשבט ראש השנה כדברי בית שמאי, כי באמת גם לבית הלל אדם נולד בתחילתו עם טבע ונטיות ומזגים מסוימים, אלא שבית הלל מוסיפים שגם באמצע החיים אפשר לשנות, לכן אמרו בט"ו בשבט.

ואומנם עיין במשנה עדיין פ"א משנה יד' ששם מצאנו כלשון הזה "כלי חרס מציל על הכל, כדברי בית הלל",

לכן יהודים אל יאוש, גם אם עברו שנים בנפילה ובריחוק מבורא עולם עדיין לא מאוחר, עכשיו, כן עכשיו באמצע החיים תתקן, שנה את טבעך, ושנה את הרגליך, ובעזרת השם, שבט = שנתבשר בשורות טובות, אמן

מכת ארבה - ואכל את יתר הפליטה הנשארת מן הברד, ואכל את העץ מן השדה

וחיסל את העצים, כך שפרעה עזר יותר לעוצמת כאב המכה, שעבד בחינם לרעתו, וזה התעללות!! וככתוב לפני מכה זו - "אשר התעללתי במצרים", ולמה התעללות???

כי גם המצרים התעללו ביהודים, כפי שכתוב בגמרא סוטה יא' שדרשו מהם שיבנו את פיתום ורמסס, וכל פעם שבנו חלק בנין זה היה קורס ונבלע באדמה, כך שהיהודים עבדו בחינם, וזה התעללות שבן אדם לא ירגיש סיפוק לפחות שהועיל במשהו.

ולכן, מידה כנגד מידה, אתם התעללתם ביהודים בעבודה לחינם, שהם בנו ונהרס להם, גם אתם תקבלו אכזבה כזאת שתשקיעו וכל ההשקעה תלך לאיבוד.

נקמה מתוקה - המשך

ומכה זו הייתה בעיקר לחזק את היהודים במתיקות הנקמה בגוים הרשעים, כי הנקמה מתוקה, ככתוב במסילת ישרים פ"א, כי האדם רגיש מאוד לכבודו, ופגיעה בכבודו גורמת לו צער נוראי, והנקמה מתוקה מדבש, כי היא עצמה כבר מרפאת את פגיעת הנפש, ורק למלאכים קל להתגבר לגמרי על רגשי הנקמה.

ולכן כאן במכת ארבה הנקמה של התסכול של פרעה ועמו שעבדו שהתאמצו והשקיעו לחינם כפי שכתוב קודם, זה ריפא ליהודים חלק מהתעללות של המצרים בהם.

וכל זה עשה ה' לפני ההחלטה, מי יחיה ומי ימות, ואכן לאחר מכה זו 33 ימים ראשונים של מכת חושך נחתך העניין. ואכן מי שמהיהודים שלמרות הריפוי ע"י הנקמה, לא התחזק ללכת אחרי ה' ולעובדו, מת במכת חושך.

ללמדנו שה' נותן לכל אחד אפשרות להתקרב עליו, הנה ה' ריפא נפשם הפצועה של היהודים בנקמה של התעללות במצרים. אז גם אנחנו ננצל את כל האפשרויות והסימנים שבורא עולם נותן לנו בכל דרך אפשרית להתקרב אליו, ואכן נשוב אליו בלב שלם, ולא נפספס את ההזדמנויות.

כי אולי זה ההזדמנות האחרונה והמכרעת לגורלנו, והתסכול הגדול מכול, לבל נגיע לריק ונלד לבהלה, סתם להיות עוד איזה יצור אומלל טרוד ולחוץ בעולם, אלא ננצל את חיינו לחיות במסירות נפש בעבודת השם, נשמור על עינינו ועל קדושתנו, ונשקוד בדברי התורה יומם ולילה, ויתקיים ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

נשאלת השאלה, וכי עצים מנין להם?? הרי הברד הכה ושרף כל צמח קשה, ורק הגבעולים הרכים הפשתה והכסמת שרדו?

אלא יתכן, שפרעה לפני מכת ברד הכין תרופה למכה, והוא ציווה מעבדיו לעקור עצים עם השורשים ולאחסנם בבית, כי משה אמר לו שרק בחוץ יהיה נזקים ולא בתוך הבית.

אבל הקדוש ברוך התעלל בו, וצחק עליו, אתה פרעה חושב שהתחכמת נגדי, בדיוק הפוך אתה בעצמך עזרת לי, שבמכת ארבה יכאב לך יותר, כי לאחר מכת ברד פרעה שתל בגאוה את העצים שהציל מהברד, והתגאה בפני כולם הנה אני חכם הכנתי תרופה למכה, ואז בא הארבה

אגב יתכן שהמצרים התפלאו איפה הכסף איפה נעלם הכסף הגדול, "אוצרות יוסף", הקופה הגדולה שעשה יוסף בשנות הרעב, שתינו זה היה סכום אגדי שכתוב בגמרא פסחים קיט' שקרח מצא שליש מהאוצר, וכתוב היו לו מספר חמורים עמוסים בשקים רק עם המפתחות של האוצרות.

ולכן בכוונה דרשו שיבנו את האוצרות במקום שנבלע ונהרס, כי ברשותם חשדו והעלילו שיהודים יודעים איפה הכסף. וזה שימש אמצעי לחץ שאם לא תגלו, יהרס מה שבניתם ותרגישו רע שאין שום תועלת בעבודה שלכם, כפי שאנחנו מרגישים שיש כסף ולא ידוע איפה הוא.

וטהר לבנו - בא

וינח בכל גבול מצרים, - ויסר מעלי רק את המוות הזה

הכל באתי לקראת היהודים והשארתי להם את מנוחת השבת, לכן אני צדיק גם בזכות זה.

ולכן דווקא במצב זה באה מכת הארבה לענות לו על טענתו זו, כי גם הארבה נחו בשבת, ולכאורה זה רווח לפרעה שיש פחות יום אחד בשבוע של המכה, אבל בכל זאת דווקא עכשיו פרעה צועק שזה מוות.

למה?? התשובה היא, כי הארבה שנח ולא אכל בשבת הרי באופן טבעי הם היו רעבים מאוד במוצאי שבת והם שברו את הדיאטה במנות כפולות ומכופלות בתשלומי כפל ארבעה וחמישה, כך שפרעה נבהל מאוד כי ראה התפרעות מטורפת של הארבה באופן קיצוני במיוחד, שאפשר כמעט משרוב רעב יאכלו גם אותו!! **לכן** צעק שזה "מוות", כי בקצב אכילה מטורף כזה לא יישאר כלום לאכול במצרים.

ובעצם זה הראה לפרעה, שכל מה שהשאיר ליהודים את מנוחת השבת, זה לא היה מתוך רחמים וטוב לב, אלא מתוך רצון שכך במוצאי שבת הוא יוכל לדרוש מהיהודים להתפרע כפול ולעבוד קשה פי כמה בגלל המנוחה, וגם ככה לא ימותו לו הפועלים, וברור שלא מתוך רחמים היטיב עמם הטבה זו של יום מנוחה אלא רק מתוך כדאיות.

אלא שעדיין צריך עיון בשביל מה הסכים פרעה לתת להם יום מנוחה, הרי כל עבודה שהעביד בה את עם ישראל הייתה עבודת פרך - עבודת חינם שאין בה תועלת, שהרי כל מה שבנו קרס והתמוטט בסוף עבודתם, אם לצורך נתן להם חופש בשבת, הרי ממילא אין לו תועלת מעבודתם??

וייתכן, שפרעה לא רצה להשמיד אותם באפיסת כוחות הנגרמת מעבודת הפרך, אלא הוא רצה שהיהודים ישרדו בחיי צער שיתמשכו לאורך שנים ארוכות בדיכאון ובסבל מתמשך שלא ייגמר מהר במוות מהיר.

ללמדנו, שהבורא יודע בדיוק מה מסתתר מאחורי כל פעולה שאנחנו עושים, נכון אנחנו מציגים פעולות שעשינו כמצווה כי זה נראה כמעשה טוב ואצילי, אבל בורא עולם מסיר את המסכות ומראה לעין כל את הצביעות והרשעות שהסתתרה תחת מסווה של מצווה!!! ולכן כדאי לנו לבדוק את עצמינו לא רק להתרחק מעבירות ולהתרחק מטומאה, אלא עלינו גם חובה לבדוק טוב את המצוות שלנו מה בדיוק המטרות שלנו במצוות, וכמה אחוזים מתוכם זה לשם שמים וכמה לא, ולפעמים כמה אחוזים מהם זה בכדי לדרוס את השני!!!

שבת מנוחה לישראל – חלקו של פרעה

והוסיף לי העורך המגיה הרב כהן שליט"א שאולי לכן באותה כוס למצרי היה דם ולישראל היה מים, בכדי להמחיש שפעולה אחת לאחד זה נחשב לטוב ולשני זה נחשב לרע.

ולכן אומרים בתפילה "ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו – ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת", שמשנה רבינו חשבשש אולי הוא שותף לפשע של פרעה שניצל את מנוחת השבת להעמיק ולהאריך את הסבל לעם ישראל.

לכן מעיד עליו בורא עולם ואומר למשה רבינו, דע לך שאתה עבד נאמן, שמה שקבעת להם במצרים את מנוחת שבת, בכך הצלת את עם ישראל מאבדון, וגם זירזת להם את הגאולה.

ועד כדי כך פעולתך ראויה וחשובה ביותר שקבעתי את מצוות שבת בלוחות הברית, ובעשרת הדברות שבחומש

הבעל הטורים דרש כאן כמו גזירה שווה, שכתוב כאן "וינח הארבה בכל גבול מצרים" – ובמצוות שבת כתוב "וינח ביום השביעי" שמות כ' י"א מלמד שנח הארבה בשבת, וזו הכוונה "וינח בכל גבול מצרים", שאפילו שהארבה נח בכל הגבול, בכל זאת וינח ביום השביעי.

ויש לתמוה למה דווקא הארבה נח בשבת ולא הצפרדעים ושאר בעלי החיים שבשאר המכות?? כמו כן שאר המכות שהיו כדבר וברד למה גם הם לא הפסיקו ביום שבת??

וגם שאלו המפרשים למה דווקא במכה זו פרעה התבטא שזה "מוות"? מה מיוחד במכה זו שהגדרתה "מוות"?!!

ונראה לתרץ ע"פ המדרש שהבאתי בפרשת נארא, שפרעה טען "ה' הצדיק ואני" – "ואילו "עמי הרשעים", שטען שהוא בהתחלה היה צדיק ולא רצה להציק ליהודים והעם המצרי כפה אותו לכך ע"י שהורידו אותו 3 חודשים ממלכותו.

והנה פרעה בא בטיעון להוכיח צדקות נוספת שמצא לזכותו, שכתוב במדרש רבה א' כח' שמשנה רבינו כאשר יצא בצעירותו לראות בסבל עם ישראל, הוא פנה אל פרעה שכדאי לו לתת מנוחה ביום שבת לפועלים היהודים, שכך לא יתמוטטו מרוב עבודה בלי הפסקה, ופרעה הסכים להצעתו וכך זכו היהודים לנפוש בשבת מעבודת הפרך.

ופרעה טען הנה לכם שאני אדם טוב, שהרי לאחר זמן משה הרג את המצרי ופרעה ניסה להעניש את משה ולהרוג אותו ומשה רבינו ברח למשך עשרות שנים, ומאז שמשנה ברח הוא הפך להיות כבוגד בעם המצרי וגם בפרעה שגידלו בביתו, ולכן פרעה היה אמור לבטל את מנוחת השבת שקבע לבקשת משה שהתברר כבוגד נמלט, ובכל זאת טוען פרעה במשך אותם עשרות השנים למרות

קודם ביארנו שפרעה נתן את השבת למנוחה לעם ישראל, כי לא רצה שימותו מהר, אלא רצה שיחיו שנים רבות בסבל, ואדרבא לאחר שבת דרש מהם לעבוד במאמץ כפול ומכופל בכדי שישלימו מה שלא עבדו בשבת,

ולפי זה יש לתמוה, וכי משה שביקש מפרעה ותיקן לעם ישראל את השבת כמנוחה, האם זה יחשב לו כטובה או כרעה??

והנה לפרעה זה בוודאי נחשב לרעה ולא למצווה, אבל למשה רבינו בוודאי זה נחשב למצווה, כי משה בוודאי התכוון לטובה, ולמרות שהכיר את רשעות פרעה, בכל זאת ייתכן שלא ידע את כל כוונות פרעה הזדוניות, וגם אם הבין את כל מחשבות פרעה בכל זאת משה ידע שבלי מנוחה בשבת כולם בוודאי ימותו!!!

וגם ייתכן שבזכות הקושי שפרעה הוסיף להם בתחילת השבוע אחרי מנוחת שבת, זה גם נחשב כקושי השעבוד, וגם זה תרם לצמצם את שנות השעבוד מ400 ל210.

וטהר לבנו - בא

וכאמור כי המנוחה שהוענקה להם הייתה על ידי משה רבינו, וזה זירז את יציאת מצרים וגם השאיר בחיים את עם ישראל.

דברים כתוב מפורש דברים ה' ט"ו "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלוקיך משם, על כן צוד ה' אלוקיך לעשות את יום השבת".

ללמדנו, ששנים שותפים באותה פעולה, לאחד זה יחשב לפשע ורשעות, ואילו לשני זה יחשב למצווה גדולה ועצומה, הכל לפי כוונת הלב ומטרת הפעולה, לכן עלינו להקפיד שכל פעולה שנעשה נחשוב בה רק למטרה טובה באמת, כי בורא עולם רואה מה בתוך הלב ויודע בדיוק מה מטרותנו.

ויאמרו עבדי פרעה אליו שלח את האנשים הטרם תדע כי אנדה מצרים

שגם אתם לא יכולים עליו, כמו המושג הגולם קם על יוצרו.

ואולי טמון כאן גם תשובה לטענת פרעה במכת ברד שע"פ המדרש טען "ה' הצדיק ואני, ואילו עמי הרשעים", שהאשימם בכל נפילתו שהפכוהו לרשע, והוא כביכול נחשב אנוס!!

לכן בא ה' והוכיח לו, הנה לך עכשיו אין אונס, העם מסכים ואילו אתה לא רוצה!! כי אחרי הכל אתה נהנה להיות רשע!!! כמו שהשטן שעושה שליחות הבורא, אבל היות והוא נהנה מזה לכן לעתיד לבוא ה' ישחט אותו.

יש להקשות, שהרי כשם שה' הכביד את לב פרעה כך הכביד ה' גם את לב עבדיו, ככתוב: "כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו", ולמה עבדיו נשברו וביקשו לשחרר את עם ישראל ואילו פרעה עדיין מתעקש שלא לשחרר??

אלא ייתכן שכאן היה מידה כנגד מידה למצרים ופרעה, שהרי המדרש כותב שלמשך זמן של שלושה חודשים הורידו המצרים את פרעה מכיסא המלכות עד שנכנע לדרישתם לגזור גזירות קשות על עם ישראל, לכן כאן בורא עולם החזיר להם את ההיפך, הנה העם רוצה לשחרר ועכשיו המלך מסרב, אבל הפעם לא תצליחו לכפות עליו את דעתכם אפילו כשאתם רואים בחוש את אובדן מצרים!!! כי אתם הפכתם את פרעה לאדם אכזרי

ללמדנו, שאל תגייד גם ככה אני לא צדיק כי אני כאנוס לדבר עבירה ממילא אני אתיר את הרצועה ואחטא בלי חשבון ומעצורים, אלא מחובתך להתייחס על רוע מצבך שאתה מכור ליצר הרע, ועליך לנסות לצמצם את כל הנפילות לכדי מינימום, וברגע שאתה תחסום הכל שלא תיפול יותר מיד תוכיח שזה באמת רצונך מאז ולתמיד, וקפוף על ההזדמנות וסור מרע לגמרי, ורק עשה טוב אמן ואמן.

מכת חושך

נהרגתם במכת חושך, ויש בזה חילול השם, ובושה גדולה ליהודים, וכפי שטען משה "למה יאמרו מצרים ברעה הוציאם להרוג אותם", וכאן זה אכן קרה עוד לפני שהוציאם ה' הרג את רובם, ועוד יטענו ליהודים הנה גם אתם היהודים הופלתם לרעה מהמצרים בדבר שהכי חשוב והכי נורא, שנהרגו מכם הרבה יותר מאתנו.

אלא יתכן שבורא עולם חס על כבודם של ישראל שהמצרים לא ישימו לב שנעלמו כל כך הרבה יהודים, לכן ציווה עליהם לבקש טובות ולשאול כלי כסף וזהב מהמצרים, ונכון שהשם נתן את חן העם בעיני מצרים והמצרים נתנו להם ואפילו העמיסו על היהודים כסף וזהב, בכל זאת עד רגע הפגישה המצרים העדיפו לחמוק מלראות ומלהיפגש עם יהודים, כי ידעו שברגע שהם פוגשים יהודי ליבם נמס, וכמו שכתוב במדרש לקח טוב שלא היה למצרי פנים לסרב לבקשת היהודי, והם כאילו בלי שליטה יתנו ליהודי כסף וזהב בכמויות.

ולכן ביציאת מצרים המצרים העדיפו לפגוש פחות יהודים שהכירו, וכפי שיש שאומרים לילדים כשמבקשים צדקה בפתח הדלת: תגידי שאבא ואמא לא נמצאים בבית, ולפעמים הילד אומר: אבא אמר לי להגייד שהוא לא בבית!

ומזה נלמד עד כמה בורא עולם אוהב אותנו ודואג לנו בכל המובנים, גם בגשמיות ופרנסה, אבל גם דואג לכבוד שלנו, ואנחנו חייבים לדבוק במידותינו לשמור על הכבוד של הזולת, ולהתעמק בכך שנשקיע מחשבה איך נעשה טוב לשני וכבוד לשני.

ועל אחת כמה וכמה שלא נהיה אלו שמפילים את השני לבאר שחת, אלא אדרבא נחזק את השני וביחד נצליח לראות את ישועת השם כהרף עין, וגם עד כמה עלינו להיזהר מחילול השם, לעשות הכל שלא יהיה חילול השם.

"דבר נא באוזני העם, וישאלו כלי כסף וכלי זהב"

שזה כמו שהיו אנשים ששרדו את אימי השואה, שהתנגדו לקחת כסף פיצויים מהגרמנים ימ"ש.

וב"ה התחדש תשובה נפלאה, והאדמו"ר מפיטסבורג זצ"ל מאוד נהנה ממנה, שכתוב במדרשים, שבמכת חושך היהודים גילו את האוצרות של המצרים, כאשר כל מצרי היה תקוע על עמדו בלי לזוז כי היה מצב של "וימש חושך" חושך סמיך.

אבל בתחילת ימי החושך, ב 3 הימים הראשונים, מתו בימים הללו מעם ישראל יותר ממה שהיטלר הרג בכל שנות השואה,

יש לתמוה איך פרעה והמצרים לא שמו לב שרוב רובו של עם ישראל חסרים אחרי מכת חושך??? הרי מתו 4 מתוך 5, או 49 מתוך 50??? ועוד קשה, מדוע היה צריך לשאול ולבקש זהב מהגויים, שהבורא ישלף להם זהב לבד מארונות המצרים כמו ששלף את הערוב מארבע קצוות תבל וכמו שסילק את כל הארבה גם לאחר שמתו??? ונכון, שהיהודים קברו אותם במכת חושך כך שהמצרים לא ראו, וכפי שכתוב במדרש שהיהודים שמחו מאוד מכך שה' חס על כבודם, אבל במבחן התוצאה היה על המצרים לשים לב, רגע, איפה כולם נעלמו???

וייתכן, שאחרי מכת חושך, היהודים שנשארו אלו שרצו להיות עבדי ה', וכפי שהכתוב במאמר הבא התחזקו מאוד ברוחניות, וכנראה חזרו לארץ גושן ולא הסתובבו בין המצרים אלא התקרבו לבתי מדרשות של שבט לוי, וגם חלק מהזמן המצרים היו עסוקים במלחמות עם בכוריהם שדרשו מהם לשחרר את היהודים.

אבל בזמן שיצאו ממצרים, אז המצרים היו אמורים לשים לב שחסרים רוב רובו של עם ישראל, כי הרבה מהיהודים שהכירו לא ראו אותם בין היוצאים!! ואם כן יש כאן חילול ה' נורא!!! שהרי המצרים יגידו אנחנו בכל המכות לא איבדנו כל כך הרבה, וכמעט לא מתו לנו, ואילו אתם היהודים רובכם המוחץ

והגמרא בברכות ט' א' "נא" לשון בקשה, אמר לו הקב"ה למשה, בבקשה ממך, לך אמור להם לישראל, בבקשה מכם, שאלו המצרים כלי כסף וכלי זהב, כדי שלא יאמרו אותו צדיק – אברהם אבינו, ועבדום וענו אותם קיים בהם, ואילו ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם.

ונשאלת השאלה, ממתי צריכים להתחנן לקבל כסף??? ומתחננים שתיתן כסף, אבל להתחנן שתסכים לקבל כסף??? ולא לקבל פרוטות אלא לקבל כסף וזהב - רכוש גדול?? יש שענו לי

וטהר לבנו - בא

אבל יותר מזה, הרי כל יהודי שראה כל כך הרבה יהודים מתים, וקלט מי הם השורדים, מיד הבין שכל אלו שלא רצו לצאת ממצרים מתו, כי לא רצו להיות כנועים ועבדי ה', ורק הוא וחבריו הבודדים שרצו לצאת ממצרים, שרצו ללכת בדרך התורה ולהיות עבדי ה', רק הם שרדו.

ממילא בעת קבירת הגופות, חשב והרגיש אותו יהודי הקובר בחוש שאין ערך לחיים של יהודי בלי תורה ומצוות ועבודת ה', וזוהי הסיבה שה' הרג אותם ולא השאירם מאחור במצרים.

וממילא כל יהודי ששרד נחרט בו המושג שיהודי בלי רוחניות לא שווה חיים, נו במצב כזה, לך דבר אתו על כסף, לכן "דבר נא", שבכל זאת קח כסף אפי' שעכשיו אתה במחשבות שאין כלום חוץ מבורא עולם.

מורי ורבותי, המוסר השכל שיש כאן הוא עצום, בכמה מובנים, הנה לכם רוב רובו של ישראל, פי 4 או פי 49 מעם ישראל לא רצו להיות עבדי ה', רק 20 אחוז או 2 אחוז, וזאת למרות הניסים והנפלאות, אז אם היום בזמנינו אפילו שרוב העם עדיין לא חרד לדבר השם ועדיין לא חפץ בעבודת הבורא, זה לא אמור להחליש אותנו, כי היה כבר מצב כזה, ובורא עולם שולף לו את הבודדים והם העם שלו, **וכפי שמצאנו בישיעהו פרק סה' כלפי מי יזכה לגאולה השלימה מכלל עם ישראל.**

ממובן על כל אחד להשתדל להוסיף עוד אחד ועוד אחד כי בורא עולם חפץ שעמך יהיו כולם צדיקים, אבל אם המציאות שאנחנו מועט שבמועט, ואף אחד לא משקיע ולא אכפת לו מיראת שמים, זה לא אמור להפיל את רוחנו, תזכרו וחמושים יצאו בני ישראל ממצרים, רק אחד מחמש או מחמישים.

וכן נלמד מזה שבורא עולם גם בזמן רוחני שלנו דואג לנו לגשמיות, דבר נא וגו' כלי כסף וכלי זהב, רכוש גדול.

ואסיים בברכתו של האדמו"ר מפיטסבורג, שנזכה לרכוש גדול בכל מצב, ונזכה לחיזוק בעבודת הבורא באמת, וכלי גופות.

במושבותם, שבכל מקום שהגיע בן ישראל נכנס האור והאיר לו כל מה שבחביות ובתיבות ובמטמוניות, ואכן לא כתוב שנכנס לחפשו!!

ואולי היהודים נכנסו לבתי המצרים רק בשביל לראות את הנס הנפלא של "וימש חושך". והש"ך מוסיף שהיה להם אור כמו אצל אדם הראשון שראה מסוף העולם עד קצהו.

וייתכן שהיהודי אפילו מהבית שלו ראה את כל המטמוניות של המצרים, למרות שיהודי לא חשב על זה בכלל והכסף לא העסיק אותו בכלל, אלא כי הקב"ה הכין להם את המצווה שישאלו ממצרים.

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו

וראיתי שואלים, שהרי כשהגיעה זמן הגאולה היו ישראל יוצאים בכל אופן, גם אם הכלבים היו צועקים, ואם כן מה הועילו הכלבים בשתיקתם? **ותירצו**, שבשתיקתם עשו את יציאתם של ישראל ליותר נעימה.

והנה במכת בכורות הכלב היה באבל על צער אדונו שמתאבל מרה עם כל משפחתו על הבן הבכור שמת, ודרכם של כלבים להתפרע בבכי ונביחות כששומעים צעקות ולצאת מהבית ולברוח החוצה ולהשתולל ברחובות, אבל בכל זאת ברגע שהתקרבו לבית יהודי הם השתתקו לגמרי. **וזה** היה מבלוט את השקט והשלווה שיש ליהודים, שאצלם לא מתו הבכורות, **והכלב** היה שהוא חיה שהייתה במצב של התפרעות בכל זאת היא שתקה באזור היהודי, ותבינו עד כמה קשה היה לכלב לשתוק, הרי ברחוב במצב רגוע גם על כלום הוא נובח, וכאן שהיה לו את כל הסיבות שבעולם שתק, והתאפק.

ואם חיה התגברה על הטבע שלה, על הדחף הפנימי שהתפרע בדמו, ובכל זאת החיה עצרה בכוח את רצונה וטבעה בפני רצון בורא עולם, קל וחומר אנחנו בני אברהם ויצחק ויעקב עם קדושים בוודאי למרות הדחף הטבעי שלנו לתאוות ולהיכנע ליצר הרע, נתאפק ונשמור על קדושת העיניים והמחשבה לכבוד בורא עולם שכך ציוונו.

ולכן אנשי קודש תהיו לי על ידי שתלמדו מטריפה שלא אוכלים אלא נותנים לכלבים בגלל שהם התאפקו וגם אנחנו יכולים להתאפק ולהיות קדושים, אבל אם לא אנחנו מתאפקים אנחנו יותר גרועים מהכלבים של פרעה.

ועוד נלמד מזה, שהעושה שיהיה נעים לחברו זוכה לשכר נפלא, שהרי הכלב זכה בזה לפרנסה עד סוף כל דורותיו, וזכה שמהצואה שלו מעבדים ומכינים עורות לספר תורה!!!

"החודש הזה לכם ראשון הוא לחודשי השנה" – כזה ראה וקדש

החודש שחובתנו למנות את התאריך ולקבוע את לוח השנה ובעצם את היומיום שלנו על פי הירח ולא על פי השמש, והיא

כי אם אחד מחמש יצא או אחד מחמישים, אז למספר הקטן זה בערך 10 מיליון, כי יצאו 600,000 שזה רק זכרים לא כולל נקבות ורק מגיל 20, וכנראה יצאו סך הכל 2 וחצי מיליון, ולמספר הגדול, שאחד מחמישים יצא, זה כ 100 מיליון שמתו.

ותבינו, כל יהודי ב 3 הימים הראשונים של החושך, היה צריך לקבור לא פחות מ-4 ולחשבון נוסף 49 יהודים, מהמשפחה הקרובה, או חברים טובים, ושכנים טובים, והראש חישב להתפוצץ, כי זה פחד מוות לראות ולקבור גופות בכמויות כאלו של יהודים, נו, אמרו לי אתם, במצב כזה מי חושב על כסף?? **לכן** "דבר נא", צריכים להתחנן ליהודים שבכל זאת ייקחו כסף.

כל החידוש שכתבתי כמעט קרס, כי פתאום הוקשה איך ייתכן שלאחר 3 ימים בו הם קברו גופות לרוב, ב 3 ימים האחרונים של מכת חושך חיפשו כסף וזהב באוצרות המצרים!! הרי שבמצב שקברו כל כך הרבה גופות של יהודים, הם ממש לא התעניינו בכסף, ובפרט שעדיין לא התבקשו לשאלו כסף וזהב מהמצרים שעל זה נצטוו רק אחרי סיום מכת חושך?? ולמה א"כ בכלל הם חיפשו ומצאו ולא לקחו!!

ונרוך השם זה נפתר לי, והתשובה היא שבאמת הם לא חיפשו, אלא ליהודים היה אור מיוחד כפי שכתוב **במדרש** (שמות רבה י"ד, ג') "היה אור בארץ גושן" לא נאמר, אלא

ובהמשך בחומש שמות כתוב שהכלבים קיבלו בשכרם **יקבלו את בשר הטריפה**, ולא מובן שם מה הקשר בין תחילת הפסוק "ואנשי קדש תהיו לי" לחלקו השני של הפסוק "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, לכלב תשליכו אתו" וגם קדושה זה בעיקר בשמירת העיניים כמו שכתוב "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם והייתם קדושים לאלוקיכם!!"

ויש מפרשים שבאוכל ההופך להיות חלק מהגוף שלנו יש בו עניין של אנשי קודש, **אבל** לכאורה זה שייך בכל האכילות ולא רק בטריפות?

ונראה, שגם פסוק זה מחזק אותנו גם בעניין קדושת העיניים והמחשבה. שרש"י בגמרא כתב, שהיות וביציאת מצרים לא חרץ כלב לשונו לכן הקפידה התורה לתת לכלב שכרו, כי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה.

דש"י הקדוש בתחילת חומש בראשית שאל מדוע התורה לא התחילה מכאן, מ"החודש הזה לכם" שזו מצוות קידוש

וטהר לבנו - בא

עשה רבי, לקח את אותו נכד, ודבר ראשון הניח עליו גלימה מזהב של רבנים גדולים ביותר, (אגב מכאן אנו למדים שרבנים גדולים היו בגדים מפוארים ואין זה הלילה גאוה), ואמר לו מהיום אתה רב גדול, ונתן לקרוב משפחתו ששמו רבי שמעון בן איסי שילמדו תורה ויחזירו למוטב.

אבל אותו נכד, כל יום בכה למלמד, בבקשה אני רוצה לחזור לשכונה, קשה לי בישיבה, אני לא רוצה ללמוד, נמאס לי מללמוד תורה, היצר משתלט עלי, והרב היה מרגיע אותו חכה כאן רק עוד קצת, וככה עברו הימים, **אבל** הנכד לא נרגע הוא בעקשנות כל יום ממשך לבכות, רוצה לחזור לשכונה ולחברים.

יום אחד החליט הרב המלמד, לשנות כיון, והוא אמר לו: תגיד לי, לא נמאס לך לבכות רוצה לחזור לבית!! רוצה לחזור לשכונה!! הרי כאן יש לך **כבוד עצום**, יש לך **בגד זהב** של גדולי ישראל, **ורבי הגדול הכתיר אותך בתואר רב**, נו, אחרי כאלו תארים ואחרי כבוד כזה, לזרוק הכל ולחזור לשכונה ולחטאים?? **ואותו** נכד השתכנע סופית, **ונשבע**, עד כאן!! **סיימתו!!** אני נשאר **בישיבה לעולם!!** ויותר לא ביקש לחזור לרחוב ולחטאים.

וככה הוא גדל בתורה והפך לרבי יוסי בן רבי אלעזר בן רשב"י, והחזיר עטרת אבותיו הקדושים למשפחתו. **יום** אחד הוא עבר ללמוד בישיבה של רבי הקדוש, **שמע רבי** את קולו בלימוד והתרגש רבי כי זה הזכיר לו את קולו של רבי אלעזר בלימוד התורה, **אמרו** לו כן רבינו, זה רבי יוסי בנו של רבי אלעזר, ורבי התרגש ושמח מאוד מאוד.

הנה לנו כשאדם מרגיש מכובד אפשר להוציא ממנו המון ולשנות אותו מקצה לקצה.

ועל סיפור כזה יש להתעורר ולבכות, ראו מה כוחו של יצר הרע, הנה לכם נכד המקובל האלוקי ובנו הקדוש שיכולים לזכות את כל העולם כולו בקדושתם, הצדיקים הגדולים שסבלו שנים במערה ולמדו תורה במסירות נפש, אוי ואבוי מה קרה לנכד, לבן, איך יכול להיות נפילה כזו?? איך??

והתשובה לכך, כן, כל אחד יכול ליפול!! כי אין ביטוח לאף אחד!! היצר הרע בפרט היצר של עריות וזנות הרס גם בעבר הרחוק והורס גם היום כל רגע כל חלקה טובה!! אבל עדיין אפשר להציל כל אחד, ובאמת כל אחד!!!

ונלמד מכאן את הדרך להינצל, שקודם תחליט שמהיום אתה אדם חדש!! ואדם חשוב מאוד!! מהיום רבי, הרב הגדול, בגד זהב, אתה מגדולי הדור ממש, ולאחר תקופה היצר יטריד אותך שתחזור לחיי הזבל, אבל אתה תדחה אותו: לא עכשיו, עוד קצת, עדיין לא!!!

ורק אחרי תקופה שתרגיש שאתה כבר חזק יותר, כאותו נכד, שצבר ימי לימוד וצבר תורה, אז תפיל חזק את היצר הרע, ותגיד לו: עד כאן!! אני באמת רב גדול, הנה במשך תקופה אני קדוש, ומהיום אני כבר לא חושב בכלל על האפשרות לחזור לרחוב ולזבל, כי אני באמת מרגיש שנהפכתי לבן אדם חדש ואחר, אני היום צדיק וקדוש!!

וככה באמת גדלים לגדולי ישראל, כאותו תנא רבי יוסי בן רבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי, זכותם תגן עלינו לנצח, שבזכותם ננצח את יצרנו ונעבוד את בוראנו באמת ובישר מתוך שמחה וטוב לבב ורוב כל מתוך שפע ברוחניות וגשמיות.

וגם היום יותר מתמיד חינוך מתוך כבוד וערך עצמי גבוה יכול להוציא את המקסימום מהמתחנך הרבה יותר מצעקות ועונשים, וגם הרבה התחזקו באמת כי פנו אליהם מתוך כבוד והערכה, היה אחד שבטעות שלחו לו הזמנה לחתונה עם הכינוי הגאון הגדול והצדיק, והוא נבהל וכי עד כדי כך מעריכים אותי ואני עסוק בהבלים ובשטויות, מאותו רגע החליט להצדיק את הנכתב עליו, ושנה לאחר מכן שהתבררה הטעות כי יש אחר גאון אמיתי באותו שם כמוהו, כבר התברר שגם כלפיו זה לא טעות, כי הוא הפך באמת לגאון אמיתי ולאיש צדיק!!

דברו אל כל עדת ישראל בעשור לחדש הזה

בפרשת בראשית בפסוקים הנוגעים לעניין תפקיד המאורות להאיר ולמועדים ולזמנים ושם כתוב "יום לילה לא ישבותו" קודם יום ואחר כך לילה.

ולכן, עם ישראל עד מתן תורה ספרו ימים כבני נח, ולכן הלילה השני של פסח שבו התחילו לספור ספירת העומר עד שבועות זה לא ליל טז' כי הוא עדיין היה שייך לטו' ניסן יום א' של פסח, כך יוצא אכן ששבת זה היום ה 50 מפסח.

המצווה הראשונה לעם ישראל, ואם כן התורה אמורה להתחיל מכאן?? ורש"י שם עונה על השאלה זו.

והתעוררה שאלה מדהימה, בעצם **מדוע** אכן מצות קידוש החודש זכתה לשמש כמצווה הראשונה ליהודים?? למה לא עדיפה שבת שהיא מתנה גנוזה שניתנה לישראל!! או מצות תלמוד תורה שהיא כנגד כולם, מה מיוחד בקידוש החודש??

והתחדש תשובה נפלאה בס"ד, שכידוע אומות העולם ובעצם גם בספר בראשית מצאנו שהשנה נקבעה על פי השמש, שזה שנה לפי ימות החמה 365 יום, כפי שנח היה בתיבה שנה של 365 יום ואפילו את הקטורת הכינו לשנה לפי 365 יום, אבל היהודים סופרים לפי הירח, שזה 29 וחצי יום כפול 12 חודשים, וזוהי שנה יהודית שבוך כלל היא 354 יום, כפי שמפורט בעבודת פיתום הקטורת.

וטמון בזה רעיון אדיר ועוצמתי, שהגויים סופרים לפי השמש, דהיינו כמה זמן מקיף כדור הארץ את השמש שזה 365 יום, ויוצא כביכול שהשמש היא המרכז, וכדור הארץ שמקיפו כאילו טפל לשמש ומשמש אותו וכביכול רוקד סביבו, ואילו היהודים שסופרים לפי הירח, בעצם סופרים כמה זמן הירח מקיף את כדור הארץ, והמשמעות היא שכביכול כדור הארץ הוא המרכז, ואילו הירח טפל לנו ומקיף אותנו, ורוקד סביבנו.

וזה עיקר המסר במצווה הראשונה זו, **יהודים אתם מרכז העולם**, אתם לא טפלים ובטלים, אלא המרכז

וברגע שאדם יודע שהוא המרכז וכפי שאמרו חז"ל שאדם צריך להגיד בשבילי נברא העולם, ככה הוא קולט שהוא לא עוד איזה חרק מזערי ביקום הענק שאפילו לא שווה התייחסות, אלא הוא מבין ומפנים שהוא מרכז העולם, ואז הוא מעריך את עצמו ומשקיע בהתאם.

וזהו המצווה הראשונה, אתה חזק, אתה שווה, אתה המרכז!! ככה במחשבה של עוצמה וחשיבות תתחיל להשקיע, כי צריכים אותך בעולם, אתה חולייה מרכזית.

וכך פעל רבי הקדוש כמתואר בגמרא **בא מציעא פה** שפעם בא רבי הקדוש לעירו של התנא הקדוש רבי אלעזר בנו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זכותם יגן עלינו אמן.

ורבי שאל את אנשי המקום, האם יש בן ונכד לרבי שמעון ובנו רבי אלעזר?? ענו לו, יש בן לרבי אלעזר, אבל השם ירחם עליו ועל נשמתו, הוא מתעסק בעבירות חמורות של זנות!!! מה

וטהר לבנו - בא

ונראה לתרץ בפשטות שרק במתן תורה עם ישראל התעלו לגמרי להיות שונים לגמרי מהגויים גם בקביעת הימים, כי על ידי התורה הקדושה, יום אצל יהודי שונה לחלוטין מיום אצל גוי, והשינוי הוא לא רק כלפי חודש שזה כביכול שינוי באופן כללי יותר משינוי בימים.

וייתכן, שהרי יש דין שגוי ששבת חייב מיתה, ולכן עם ישראל לפני מתן תורה לא קבעו את היום לפי היהדות, כך יוצא ששמרו שבת על פי בני נח, אבל בעצם הם חיללו שבת על פי היהדות.

הגדת לבנך ביום ההוא – בעבור זה – המשך

יציאת מצרים והלאה ליל פסח זה כבר יום חדש שזה טו' ניסן ולא יד' ניסן.

והנה משה בפסוקים אלו מצווה את עם ישראל לשנים הבאות, והיות ומשנה הבאה התאריך של ליל פסח משתנה מידי לטו', לכן אומר משה "ביום ההוא", שהיום ההוא אכן ישתנה וכאמור, שליל הסדר נהפך לדורות הבאים להיות היום הראשון של פסח, ואדרבא הלילה מתחיל את היום.

ובעצם משה רבינו כאן גילה לעם ישראל, שהם יתעלו בקרוב להשתנות לטובה מכל הגויים גם בקביעת הימים כבריאת העולם, שכל מהות היהודי בחיי היום יום שונה לחלוטין מהגויים.

ללמדך, שכל מילה בתורה יש בה משמעות חשובה, וגם נדע שאנחנו יהודים שונים לחלוטין מהגויים, שאנחנו סופרים שנה לפי הירח ולא לפי השמש, ואפילו ימים אנחנו קובעים הפוך מהגויים, כי הזמן שלנו שונה מהזמן של הגויים, ליהודי יש חובה לחיות אחרת - "שיווית ה' לנגדי תמיד", כל רגע נפעל לשם שמים, וכל מעשה אפילו גשמי נעשה לשם שמים, נאכל ונישן כדי שיהיה לנו כוח לקיים את מצוות ה', ונתפרנס בכדי שנוכל לקיים משפחה יהודית, וכך כל מעשינו יהיו לשם שמים, ככה נזכה ונהיה עבדי ה' אמיתיים אמן.

ועברתי והכיתי אני ה'

החוצה לטומאת מצרים וישקעו שער הנון שאין ממנו חזרה, וזה יותר סכנה מכל מלאך חבלה שקיים.

וייש בראשונים שכתבו שרק בתחילת הלילה הקב"ה עבר לבדו במצרים, אבל בהמשך הלילה עברו גם המלאכים, כי הבכורים גססו שעות עד שהמלאכים סיימו את המוות שלהם, ולכן הסכנה הייתה מהמלאכים שהסתובבו במצרים בהמשך הלילה).

וייתכן שבליל פסח אכן היה שיא הטומאה במצרים, כי כמו שהקדושה מתגברת כך גם הטומאה מתגברת כנגדה, והיות והיהודים התעלו בליל פסח כך טומאת מצרים התחזקה מאוד.

ובפרט שהטומאה הרגישה שהיא הולכת להפסיד את עם ישראל שהיה בחיקה שקועים במטי' שערי טומאה, ובסוף לילה זה הם עוזבים אותה ואת מצרים לעולם, לכן הטומאה דווקא אז השתוללה בשיא עוזה ובשיא כוחה, ולכן היה סכנה עצומה לכל יהודי לצאת החוצה מהבית המוגן במצוות הפסח.

ואומנם לפי? אין ראייה למעלתם של משה ואהרן יותר מהמלאכים, שיתכן שרק בלילה זה היה שיא הטומאה בחוץ ולכן היה סכנה למלאכים דווקא בלילה זה להסתובב במצרים ואכן בלילה זה גם משה ואהרן לא יצאו מפתח ביתם.

ובפשטות יתכן שרק בגלל שבאותו לילה היהודים התקדשו לכן היה להם סכנה לצאת החוצה לטומאת מצרים, ואכן לא היה טומאה גדולה יותר בלילה הזה, ואם כן משה ואהרן שתמיד היו קדושים והסתובבו כל השנה במצרים בלי שזה ישפיע עליהם, זה מוכיח שמעלתם הרבה יותר מהמלאכים, שלהם היה סכנה תמיד להגיע למצרים.

ללמדנו, שלנו יש ניסיונות ויצרים לכן נוכל להתעלות ולהתקדש ולהגיע להישגים ולדרגה הרבה יותר גבוהה ממלאכים, כי נלחמו על כל פירור של קדושה שהשגנו ואילו המלאכים לא התאמצו בקבלת קדושתם, לכן נמשיך להילחם ונמשיך להתחזק, וכשמתחזקים כוחות הטומאה גם מתגברים מאוד, לכן ניזהר לא לצאת לפתחי היצר חלילה, רק חזק ואמץ, אמן.

ויקרא למשה ולאהרן לילה

ומתריך האור החיים הקדוש, שפרעה חשב שמא משה מסתתר ממנו, שהרי פרעה איים עליו "ביום ראותך פני תמות", לכן פרעה חיפש את משה וצעק "לילה", לומר

אבל עדיין קשה, שהרי שעוד קודם תחילת חג פסח נצטוו במצוות "החודש הזה לכם", שעל היהודים לספור שנה לפי הירח ולא לפי השמש כמו בני נח, וכפי שהארכנו בחשיבות העניין בפרשה.

ואם כן למה בעניין קביעת הימים עדיין המשיכו לקבוע כמו בני נח ולא כפי היהדות, ולא כפי בריאת העולם שכתוב "ויהי ערב ויהי בוקר" שהלילה מתחיל את היום?!

בהגדה של פסח דרשו שמצוות ההגדה היא דווקא בטו' ניסן, ולא בראש חודש ניסן- כי כתוב ביום ההוא, וכן דרשו שהמצווה היא בלילה ולא ביום, למרות שכתוב "ביום", כי כתוב "בעבור זה"- בעבור פסח מצה ומרור המונחים לפנך, ואלו מפורש מצוותן רק בלילה.

ונשאלת השאלה, אם כן למה כתוב "ביום ההוא" ולא כתוב "בלילה ההוא"? ולפי הנכתב קודם זה מתורץ!!

שהרי רק בשנת יציאת מצרים חגגו את פסח ביד' בלילה, כי כאמור הם קבעו את היום כבני נח שהלילה היה שייך ליום שקדם לו, ורק לאחר מתן תורה הם קבעו את הימים כבריאת העולם שהלילה מתחיל את היום החדש, ולכן משנה שנייה של

כתב רש"י: "ה' בעצמו ולא על ידי שליח, ובהגדה של פסח כתוב **ועברתי** אני ולא מלאך, והכיתי אני ולא שרף, ולא שליח ולא אחר, משמע בפשטות שרק הקב"ה לבדו עבר בלילה הזה במצרים, ואכן מצאתי ברמב"ם שכתב "וזהו לשון החכמים ולא על ידי השליח כלומר לבדו אלא הקב"ה בעצמו ובכבודו".

והנה בפסוק "וה' הכה" כתב רש"י: "ה' ובית דינו, ולכאורה זה סותר שה' לבד עבר והיכה? אבל ברא"ש ובחזקוני מתפרש הדבר שהקב"ה דן למעלה בשמים עם בית דינו את גזר דינם של המצרים, אבל רק בורא עולם עבר והיכה לבד ובעצמו.

ובטעם הדבר למה הקב"ה בעצמו לבד הגיע לנקום במצרים, אומר האר"י ז"ל שהיה סכנה להכניס מלאכים למצרים, כי טומאת מצרים הייתה מאוד גדולה, עד כדי כך שהיהודים כמעט שקעו בשער הנון של שערי הטומאה שאין למעלה מזו.

ואם מלאך היה יורד לטומאה חמורה כזו ייתכן שהיה נגס בטומאתו כפי שהיה לנפילים אשר בארץ המסופר בסוף פרשת בראשית, לכן רק בורא עולם לבדו יכול היה לרדת לטומאת מצרים ולהכות את המצרים בעצמו ולבד.

ולפי זה יוצא דבר מדהים, שקדושת משה ואהרן יותר מקדושת המלאכים, כי הם הסתובבו במצרים בשיא הטומאה ולא נפגמו מקדושתם כלל. כי אכן בני אדם שמקדשים עצמם וכופים את יצרם יכולים לעלות הרבה מעל לקדושת ומעלת המלאכים!!!

ולפי זה ייתכן, שהאיסור שניתן לבני ישראל לא לצאת מפתח הבית כל הלילה של פסח, זה לא היה מחשש מלאכי חבלה שהרי באותו לילה רק ה' עבר בארץ מצרים, אלא הסכנה הייתה שלא יצאו מפתח הבית שהיה מוגן בדם הפסח, ויצאו

האור החיים הקדוש שואל: למה התורה מספרת לנו שפרעה קרא למשה ואהרן בלילה, הרי בפסוק הקודם כבר כתוב "ויקם פרעה לילה"?!

וטהר לבנו - בא

ולכן פרעה גם אחרי המכות התעקש לא להוציא את עם ישראל כי טען שעדיין לא הגיע הזמן!!! ואילו משה טען לעומתו שה' ברחמיו החשיב את ה 400 שנה מלידת יצחק, וצמצם את גזירת הגלות במצרים בגלל קושי השעבוד, אבל פרעה זלזל במשה רבינו בטענה שהוא מעקם את פשטות דבריו של בורא עולם.

לכן דווקא נקם בו ה', שפרעה יצעק ברחובות "משה - לילה", שגם הוא יפרש את דברי עצמו לא כפשוטו אלא בעקימות הפשט, וככה בעצם הודה ברבים שהבטחות ניתנות לפרשנות גם שלא לפי פשוטם, אלא לפי צורך העניין והמצב, וכל זה מחמת רצונו של ה' שרצה למנוע חילול השם שפרעה יטיח בטענות ודברים רעים נגד ה'.

וזה מזכיר לי, שפעם בעל רכב עצר ברמזור אדום, ומיד התחיל לנסוע שוב ברמזור שעדיין אדום!!! ובבית משפט טען שלא עבר עבירה, כי בחוק כתוב "ברמזור אדום חובה לעצור", ואכן עצרתי!! ולא כתוב שאסור להמשיך לנסוע!!! לכן שינוי את החוק וכתבו "ברמזור אדום - חובה לעצור, ולהמתין עד שיתחלף הרמזור לירוק".

ללמדנו, כמה עלינו להיזהר מחילול ה', שלא יהיה חלילה בשום פעולה שלנו צד שרשעים יציגו זאת כשקר ורמאות, וקל וחומר שלא נהיה צבועים שנראה עצמינו כצדיקים כלפי חוץ ובסתר נעשה עבירות, כי אז מלבד העבירות יש גם חילול ה' עצום כשיתגלו הנסתרות האפלים, אלא לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי, כן כן, קודם בסתר ואחר כך בגלוי.

"ויקם פרעה לילה"

אלא זה החלטה שגויה שלך שאתה מרגיש הנה אני מנצח ויכול אני להכתיב לפרעה ככל העולה על רוחי, ואז פרעה שולף ראו **כי רעה נגד פניכם**, אני רואה דם שיישפך מעם ישראל בעקבות היציאה ממצרים, הנה לך משה, אתה נסחפת והתלהבת ועל דעת עצמך אתה דורש יותר מאשר ציווך ה', ובכך תכשיל את עם ישראל למוות.

ואילו אני פרעה אוהב את עם ישראל, ואני במצב של כניעה לבורא עולם, ומתוך כניעה לבורא עולם יש לי אהבה לעם ישראל שהוא עמו של בורא עולם, ואני לא ייתן לך להוציא אותם בדרך שאתה חפץ בשקר ותרמית ולסכנות, ולכן אני מסכים שיצאו בדרך הנכונה, שהיא שיעבדו את ה' שלושה ימים כפי שה' דרש ממני תחילה, ומיד לאחר מכן הם יחזרו חזרה לכאן לטובתם.

ובמיוחד שמשה אומר לו "שה" אמר **כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, ומת כל בכור בארץ מצרים**", אמר פרעה למשה הנה לך שאתה אינך דובר אמת, שבורא עולם יודע זמנים ועיתים, בוודאי לא אמר כחצות אלא בחצות.

וככה הוביל פרעה בבטחה את עמו, בשקר בחצאי אמת, ושכנע את כולם שמשה טועה ומטעה, ויותר מזה הוא הפך עצמו לצדיק בעל תשובה שיוודע דעת עליון, ופועל בשלימות לטובת ישראל. **וכאילו מעתה הוא מושיען של ישראל ורואה את עתידן של ישראל**, ואילו משה סרח, וסטה משליחותו של ה'.

ובהגיון שיקרי זה ובהצגתו כבעל תשובה ונכנע, ומתוך בטחונו שהוא צדיק ואוהב ישראל, הלך לישון בבטחה הוא וכל עמו, כי הם היו בטוחים שהם פועלים כרצון בורא עולם, והם בעלי תשובה אמיתיים.

ושוב, עיקר טענתם, שהרבנים טועים!! **הרבנים** מייצרים בעיות וחומרות ומגזימים, **והרבנים** הם המקטרגים על העם אצל הקב"ה, והם מחפשים חומרות ומוסיפים מדעתם הלכות ודרישות, וכופים דעת הקב"ה שיסכים עם דעתם, וכפי שרח"ל טענו קורח ועדתו על משה רבינו.

ככה זה בחיינו, אנחנו ניזונים מחציי אמת, ובגלל אינטרסים צרים ונגיעות אישיות, אנחנו כאילו מבינים גדולים יותר מהרבנים מה טוב לנו ולעם ישראל, והרבנים רק מצרים רגליהם של ישראל, כי השליטה גורמת לרבנים לעוות את האמת, אבל האמת שהרבנים נטולי נגיעות, הם עובדי השם מנוער, ששנות חייהם בעבודת השם למעלה מהשגותינו, הם בוודאי יודעים בדיוק מה טוב לנו, ומה רע לנו, ולא נתחכם כפרעה כנגדם, אלא נכופף את עצמינו לגמרי לדעת רבותינו הקדושים.

ונזכור, שיפתח בדורו כשמואל בדורו, וכבר אמרתי לאדם אחד, אם רבך היה קודש הקודשים לא היה שום אפשרות לך להתקרב אליו, ככה גם לשיטתך שרבך לא מושלם וכו' יש לך פתח שתוכל להתחבר אליו, וזה לטובתך, וגם אם הרב אינו קודש הקודשים כרבותינו מדורות הקודמים, זה כי אנחנו התרחקנו מאוד מהעמך של הדורות הקודמים.

למשה אין לך מה לפחד מהאיום שלי, כי אני אמרתי ביום ראותך תמות, ואילו עכשיו זה לילה ולא יום!!!

ולכאורה דברי פרעה תמוהים, שהרי פשטות כוונתו באיום שיהרוג את משה בכל זמן שיראה אותו בין ביום ובין בלילה???

וגם קשה למה צריך לתרץ את דברי פרעה, וכי לא עדיף שפרעה יתבזה שהאיום שלו אפילו שהיה כאן הבטחה של מלך אצלו זה לא שווה כקליפת השום, ובזה יהיה לו בוושה מחרידה, כי הגמרא ב"ב ג' ה' התירה להציע להורדוס להחריב את בית המקדש השני על מנת שיבנהו מחדש ולא חששו שיתחרט באמצע, כי מלך כשמבטיח מקיים בכל מחיר!!! וכך תהיה התעללות בפרעה שהוא יוצא דופן לרעה שהבטחתו לא שווה כלום??

וייתכן שפרעה ראה נסתרות ועתידות, כפי שאמר למשה "רעה כי רעה נגד פניכם" ומבאר רש"י שראה דם יהודי נשפך, ובסוף זה היה דם המילה בתקופת יהושע כשכנסו לארץ,

וכן כפי שכתוב **בבעל הטורים** שראה שרק יהושע וכלב יכנסו לארץ והשאר ימותו, ולכן ייתכן גם שפרעה ידע שנגזר על עם ישראל שיעבדו 400 שנה לעם זר.

ללמדנו, כמה עלינו להיזהר מחילול ה', שלא יהיה חלילה בשום פעולה שלנו צד שרשעים יציגו זאת כשקר ורמאות, וקל וחומר שלא נהיה צבועים שנראה עצמינו כצדיקים כלפי חוץ ובסתר נעשה עבירות, כי אז מלבד העבירות יש גם חילול ה' עצום כשיתגלו הנסתרות האפלים, אלא לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי, כן כן, קודם בסתר ואחר כך בגלוי.

על חצות לילה של מכת בכורות כתוב **"ויקם פרעה לילה"** ופירש רש"י, **שקם ממיטתו**, וזה מדהים ולא יאמן, **איך פרעה היה מסוגל ללכת לישון**, כשמשה הזהיר אותו שכל בכורי מצרים ימותו בחצות כולל בכור פרעה?? **הרי** פרעה היה צריך להיות נרעש ונרגש לקראת הפרידה מהבכורים, ולבכות עוד לפני חצות על הכאב הצפוי, מאיפה האדישות הזו?? **ובפרט** שיש לו ניסיון עם משה שכל 9 המכות שהיו בפקודת משה התקיימו במלואם, אז גם העשירי בא יבוא, ופלא איך פרעה הלך לישון???

וגם כתוב ברש"י שפרעה בעצמו היה צריך ללכת לבתי עבדיו ולהעיר אותם ולבשר להם על מות בנם, וכך התעוררה צעקה גדולה במצרים, וגם זה לא מובן איך כל עבדיו הולכים לישון חזק ולא הרגישו שבנם מת עד שפרעה הגיע והעיר אותם, ואיך לא רעדו והתכוננו למכה הזו הקשה מכל המכות הקודמות?

אלא באמת פרעה הצליח לשכנעם במאת האחוזים שלא יקרה כלום, ושאלו אחד לא ימות, והם האמינו לו, והוא גם הראה להם דוגמא אישית שגם הוא הלך לישון רגיל, וזה עבד!! הם ישנו ונרדמו!!! **השאלה** מה אמר להם? ואיך הוא הצליח לשכנע את עצמו?? **אגב**, לא כתוב ברש"י שקם משנתנו, אלא **קם ממיטתו**, ויתכן שבאמת לא נרדם, רק הראה את עצמו כישן!!!

וייתכן שפרעה **שאל להציג את משה כשקרן וטועה**, ואכן פרעה הצליח כביכול להוכיח למצרים שמשה שקרן, וזה התחיל כשעשה צחוק ממשה כשטען שכולם חייבים לצאת לעבוד את השם, ופרעה לועג לו ותוקף אותו, אם כן מדוע צריכים כולם לצאת?? מספיק שיצאו רק הגברים!! למה גם הילדים והזקנים צריכים לצאת???

ועל זה משה עונה לו, **כי חג להשם לנו**, שחוץ מהקורבנות יש לנו צורך בכולם כי אנחנו עושים חג להשם, אז פרעה שואל אותו רגע מה הסיבה למסיבה, וחג על שום מה?? **הרי** אתם חוזרים לכאן אחרי שלושת ימים במדבר חזרה לעבודה, אז על איזה חגיגה אתה מדבר??

אלא אתה משקר, אתה בשם עצמך רוצה להוציא את כולם במטרה שלא לחזור לכאן לעולם, וזה לא רצונו של אלוקים,

וטהר לבנו - בא

ובעזרת השם יתקיים בנו הברכה "השיבה שפטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה והסר ממנו יגון ואנחה, ומלאה הארץ דעה את השם" אמן, ואז וגם עכשיו ניכנע בהכנעה מושלמת לגדולי ישראל ומאורי הדור.

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי

החוצפנים של היום כל הכבוד להם

אבל למה בכל זאת כל הכבוד להם???! כן, ככה נטען לבורא עולם, אבינו שבשמים, כשם שאנחנו נותנים כהורים פי אלף מהורינו, ומקבלים שבריר מאחוז ממה שהילדים של פעם נתנו להורים.

ובכל זאת אנחנו אוהבים ונותנים לילדינו את נשמתנו באהבה לילדינו למרות הכאב והתסכול, כך גם אתה ה', למרות שאתה הבורא נותן לנו פי אלף ממה שנתת לדורות הקודמים, ואנחנו משקיעים בך שבריר מאחוז ממה שהשקיעו בך אבותינו הקדושים.

בכל זאת אבינו שבשמים זה מצב הדור, בבקשה תמשיך לאהוב אותנו ולפנק אותנו, כמו שאנחנו הורים אוהבים למרות הכל, וזה נקודת זכות שאין ספק תשפיע טוב עלינו מידו הרחבה והאוהבת של בורא עולם אב רחום וחונן.

אני ב"ה והודו לה' הטוב כ-30 שנה בחינוך בני ישראל ובחורי ישראל, וכל שנה אני שומע מרבים המחנכים שהחוצפה רק גוברת, אבל לא רק אצל התלמידים אלא גם בבית!!! אנחנו בתור ילדים קיבלנו וופל אחד מצופה דק כממתק שבת, ואילו הילדים של היום וופל מצופה באמצע השבוע זה אפילו לא חטיף, מינימום שוקולד או חצי פס שמרים קנוי!!!

ומה נקבל בתמורה?? שואף לאפס ממה שאנחנו נתנו להורים כשהיינו ילדים, אנחנו קיבלנו כמעט אפס פינוקים לעומת היום, ונתנו להורים פי אלף ממה שילדים היום נותנים להורים.

היום לבקש מהילד להוריד שקית פח קשורה במעלית כבר נחשב כהקרבה ומסירות נפש, שמסכן הילד קשה לו לאחר הלימודים עוד לצאת לזרוק זבל!! נעבעך!!

כרחם אב על בניו כן תרחם ה' עלינו, וככה היום אב מרחם על בניו למרות החוצפה, אז אבא רחום כן תרחם ה' עלינו!!
ובעצם כבר ראינו הנהגה כזו במשנה ברכות פ"ד "שהמתפלל בשעת סכנה שיש עליו הרבה מקטרגים יתפלל תפילה קצרה: הושע ה' את עמך בכל פרשת העיבור – דהיינו אפילו כשעושים עבירות בכל זאת תושיע את עמך", ובדרך רמז נוכל לומר לבנינו כפי שאני מגיד לך ומחנך אותך ומתנהג אתך, כך מתנהג אתי הבורא, שבעבור זה - כך עשה ועושה ה' לי.

וחשוב לי לציין שרבים מתלמידי היקרים שותפים לחידושים בעלונים אלו, ויש לי הכרת הטוב עצומה להם, וגם מבלעדי זה חשוב לי להבהיר, שהודו לה' אני חי בגן עדן עלי אדמות, מעין עולם הבא ממש עם תלמידי שמקשיבים ומחכימים אותי בשיעורים, ואין יותר מתוק זה, שהקב"ה יעזור שאזכה לאורך שנים להנות מהם והם ממני, ותודתי מעומק ליבי לכל אחד וחד מתלמידי שהם סותרים כל מאמרי על חוצפת הדור הזה, כי הם שיא העדינות והדרך ארץ שירבו כמותם בישראל ושיזכו לבנים ובני בנים צדיקים ובעלי דרך ארץ הצמאים ללימוד התורה כמותם אמן ואמן.

בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים

ובהגדה של פסח כתוב: רשע מה הוא אומר? מה העבודה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עַצְמוֹ מִן הַקֶּלֶל כְּפָר בְּעֶקֶר. וְאֵף אֶתְהָה הַקֶּהָה אֶת שְׁנֵיו וְאָמַר לוֹ: בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְצֵאתִי מִמִּצְרָיִם. לִי - וְלֹא לוֹ. אֵילֹהֵי הָיָה שָׁם, לֹא הָיָה נִגְאָל.

ובדרך אחרת אפשר שמחזקים את הרשע, שאל תחשוב שרק היום יש ניסיונות ונפילות בעם ישראל, דע לך שגם בזמן הניסים הגדולים במצרים רוב עם ישראל העדיפו להישאר רשעים במצרים ולא ללכת אחרי אלוקים במדבר כעבדי ה'.

אז זה לא בגלל חוסר האמונה, אלא בגלל התאוות והחולשה של האדם מול היצר הרע, אז החולשה הזו מוכרת, לא חידשת אותה היום, מחולשה זו סבלו רוב רובו של עם ישראל, אבל מהם לא נשאר זכר, אז קדימה התגבר כארי והתחבר לעבדי השם, שחוט את היצר הרע עוד לפני שבורא עולם ישחוט אותו כמופיע ב"חד גדיא", ובמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

וייתכן עוד, שבתחילת ההגדה אומרים "כל דכפין" מי שרעב יבוא ויאכל - ויעשה אתנו פסח, וקשה שהרי להזמין אורחים מזמינים בבית כנסת ששם אולי יש עניים, ומה הקשר להזמין בבית, וכי את מי תזמין בבית???! **אלא** כשיש בן רשע אומרים לו אתה מוזמן לסעודה כי אתה רעב, היום נחוגג את ליל הסדר כל המשפחה, ובעזרת השם בשנה הבאה בירושלים כאשר כולנו צדיקים ומאוחדים בלי לחצים וכאב לב.

מה העבודה הזאת לכם - ויקד העם וישתחוו

פסח מופיע שמקמים את שינוי עוניהם לו "עשה ה' לי ולא לו" – שאם היית שם לא היית נגאל.

ותשובה זו הפוכה ממה שכתוב בפסוק כאן?? כי כאן כתוב ש"את בתינו הציל" - כל הבית - המשפחה, כולל הבן הרשע!!!

ולפי האמור קודם זה מתורץ, שלמרות רשעותו אנחנו מזמינים אותו לסעודה - "כל דכפין", וגם בהקפה את שינוי

ולכאורה צריך ביאור, שהרי הרשע טוען שבכלל הוא לא מאמין ביציאת מצרים, אז איך תשבור לו את השנים, בטענה "אם הייתה שם לא היית נגאל", הרי הרשע ימשיך לצחוק עליך, כי לטענתו לא הייתה יציאת מצרים?

אלא הפשט הוא, שטוענים לו אתה רשע ושקרן, כי אנחנו לא מאמינים לשקרים שלך, אלא אתה רק מציג כלפי חוץ שאתה לא מאמין, וזה בגלל שאתה מלא בתאוות, אבל באמת בתוכך אתה כן מאמין, ואתה רשע תאוותן!! ולכן אם היית שם לא היית נגאל, כמו רוב עם ישראל שהאמין, ובכל אופן לא רצו לצאת ולהיות עבדי ה' ולהתגבר על התאוות שלהם ולכן נהרגו.

וזה מזכיר לי את הסיפור עם האפיקורס של ווילנה, שבאו אליו בשבת חמש בחורי ישיבה ואמרו לו: כבודו, גם אנחנו הפכנו לאפיקורסים כמוך, אמר להם האפיקורס, כמו ליטאי אמיתי, תביאו רציה – תוכיחו זאת, הם התלהבו והוציאו סיגריות ועישנו בשבת, והם חייבו לעצמם הנה הוכחנו שאנחנו אפיקורסים, צעק עליהם האפיקורס, אתם לא אפיקורסים, אתם בעלי תאוות רדודים, אתם לא כופרים אלא מאמינים ורק חוטאים בגלל התאוות שלכם, וסילק אותם בבושת פנים.

כתב רש"י: על בשורת הגאולה וביאת הארץ ובשורת הבנים שיהיו להם, והמפרשים מקשים הרי "מה העבודה" זאת שאלת הבן הרשע, ואיך ייתכן שהעם ישמח ויקוד וישתחוו על הבשורה שיהיו בנים רשעים??

וגם מקשים שעל שאלת הבן הרשע, התורה כאן עונה "ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים, בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל", ואילו בהגדה של

וטהר לבנו - בא

הציל, כי הקב"ה מבשר שגם הבן הרשע בסופו של דבר יתחבר למשפחה כי יתחזק ויחזור בתשובה.

ועל בשורה טובה כזו, שגם הבן הרשע יחזור בתשובה!! לא פלא שהעם שמח שמחה גדולה, "ויקוד העם וישתחוו".

אנחנו מגלים את פרצופו האמתי, שהוא לא כופר בבורא ובתורה, שבאמת הוא יהודי מאמין בה', רק הוא שקוע בתאוותיו ועליו להתגבר ולהתחזק על היצר הרע. וכאן התורה מבשרת לנו, שבסוף נוכל להגיד לכל המשפחה כולל לבן הרשע: "ואת בתינו הציל" שאת כל המשפחה כולל הבן הרשע הוא

ותפילתי מבורא עולם, שלעולם לא נגיע לצער וכאב של בן רשע, אבל גם למשפחות שלצערנו נגזר סבל נוראי ומחריד זה, קחו נא פסוקי נחמה אלו, ובעזרת ה' גם אתם תזכו לומר בשמחה ובהתלהבות "ואת בתינו הציל" - שכל המשפחה תהיה מאוחדת לטובה, רק חזקו ואמצו יש תקוה ה' מרחם תמיד!!!

וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו

שעות ארוכות עד שיצאו ממצרים, אבל בכל זאת בורא עולם רצה לראות את האמונה של עם ישראל שכל הלילה הם ממחרים כי אולי בעוד רגע תגיע הישועה, כי עצם הציפיה לגאולת ה' זה מצווה חשובה ביותר.

אבל משה ואהרן ידעו שאת האמת שיציאת מצרים תהיה ביד רמה שזה ביום ולא כגנבים בלילה, לכן להם לכאורה לא היה צורך לאכול בחיפזון ובצורה של הממהר לצאת לדרך חגור עם נעלים ומקל.

ובכל זאת גם משה ואהרן עשו כציווי ה' ואכלו את הפסח בחיפזון וכממהרים לצאת, כי הם לא שונים מעם ישראל וגם הם חפצים להראות את החשיבות באמונה תמימה בבורא עולם שיכול לגאול כל רגע שיחפוץ.

וגם אנחנו נתחזק באמונה תמימה בצפייה לביאת המשיח שמסוגל להגיע בבת אחת ובכל רגע, לכן מהרגע נתחזק שנהיה צדיקים ונקיים מעוונות שלא ניתפס חלילה לא מוכנים בבואו הקרוב ממש אמן ואמן.

ויאפו את המצות כי גרשו ממצרים וגם צדה לא עשו להם

ובהגדה מפרשים פסוק זה כך: **מצה** זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, וגאלם, שנגמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים לגת מצות, כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתחממה, וגם צדה לא עשו להם.

מצוה, אז בער בהם אש קודש, שזה גרם להם לרצות לפני היציאה לעשות עוד מצות לשבעת ימי הפסח.

ולמרות שהיה להם ביטחון, אבל הם רצו מצות חבורה שהן עשו לבד לשם מצוה ולא לחם מן השמים, וכמו שרש"י כתב "על שכמם" - אף על פי שבהמות הרבה הולילו עמהם מחבבים היו את המצות (מכילתא).

ולכן הכינו בצק בליל פסח אחרי כל הסעודה, ומיד אחרי הסדר הם רצו לעשות מהבצק מצות, ובפשוטות הסעודה ושירות והתשבות לבורא עולם באותו לילה ליהודים דור יוצאי מצרים שחיו בעצמם את הניסים לקח הרבה יותר זמן מליל הסדר שלנו, ויתכן שהם התעוררו להכין מצות רק כשסיימו את מצוות ליל הסדר, אבל המצרים לחצו וגרשו אותם, ובמקום לזרוק את הבצק ולסמוך על בורא עולם שידאג להם, עדיין בער בהם מצות חבורה שלנו, עבודת יד מהדרין מן המהדרין, לכן שמו את הבצק במשארותם וחבטו בהם כל הזמן עד שאפו אותם בסוכות, וכשעמלים במצות הם לא מחמיצות.

על כן הקב"ה כל כך שמח בהם, וגם זה נכלל בחסד נעוריך אהבת כלולותיך, שמלבד הביטחון בבורא עולם שידאג להם במדבר, גם בער בהם ההידור מצוה בכל מחיר, כי את הכסף והרכוש הם שמו על חמוריהם, והם בידם כל הזמן עמלו ושחקו בבצק שלא יחמיץ, להידור מצוה ולחביבות המצוה - ממש אהבת כלולותיך, וכמו שכתוב במכילתא היה נס והבצק הזה הספיק לחודש, דהיינו במקום לשבוע.

ללמדנו, שטעם המצווה אמורה לבעור בקרבנו, וגם כשיש בטחון, נהדר בגופינו ונתאמץ בכל כוחנו להידור מצוה, ודווקא ההתאמצות שאולי יכולים לוותר עליה, זה מוכיח את האהבה שלנו לבורא עולם, חסד נעוריך, אהבת כלולותיך.

*ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים

ימים, ואם כן חסר יום אחד למכת חושך?? **ותירץ** שהיום השביעי הושלם לפני קריעת ים סוף שהקב"ה האיר את הלילה רק ליהודים ואילו למצרים היה חושך.

וראיתי ברדב"ז ח"ב תתרי"ג שמקשה מה עם מכת דבר ומכת בכורות שבפשוטות היו רק רגע או פחות מיום אחד??

כתב רש"י "כן עשו", שגם משה ואהרן כן עשו, שקיימו את מצוות הפסח כהלכתה, והמפרשים תמהים וכי מה החידוש שמשה ואהרן עשו כן, הרי במצווה זו נצטוו כל עם ישראל ולמה צריך באופן אישי לכתוב שגם משה ואהרן עשו כן, אדרבא הם אמורים להראות דוגמא לאחרים??

ונהנה אחד מהמצוות שהצטוו היה ש"ככה תאכלו אתם מתניכם חגרים נעליכם בגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אתם בחפזון פסח הוא להשם", ומסביר הספורנו: מתניכם חגורים - מזומנים לדרך, להראות בטחון מושלם בקב"ה שמכינים עצמם לדרך כשהם עדיין בבית הכלא.

ובעצם, עם ישראל יצא ממצרים רק בבוקר, ואילו אכילת הפסח היה בלילה, ואם כן לא היה מה למהר כי ממילא היה

וגם אנחנו נתחזק באמונה תמימה בצפייה לביאת המשיח שמסוגל להגיע בבת אחת ובכל רגע, לכן מהרגע נתחזק שנהיה צדיקים ונקיים מעוונות שלא ניתפס חלילה לא מוכנים בבואו הקרוב ממש אמן ואמן.

ונהנה בפסוק "ויבאו בני ישראל בטו' לחודש השני לצאתם מארץ מצרים, וילוונו כל העם" ופירש רש"י, שבו ביום כלתה החררה שהוציאו ממצרים, והוצרכו למו, למדנו שאכלו משירי הבצק (או משירי המצה) ששים ואחת סעודות.

וקשה שהרי מצד אחד כתוב בפסוק שעם ישראל לא הכין צידה לדרך, ורש"י כותב להגיד בשבחן של ישראל שסמכו לגמרי על ריבונו של עולם, כמו שכתוב "כה אמר השם זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", ומצד שני כתוב שלקחו איתם בצק שהספיק להם ל 62 סעודות, ולא מובן אז הם בעצם כן הכינו צידה לשלושים יום אז מה כאן הביטחון שסמכו על השם שיפרנסם??

וכן קשה שכבר לפני היציאה ממצרים נצטוו לאכול קרבן פסח עם מצות, ובכל שבעת ימי הפסח אסור לאכול חמץ, רק מצות, (רק יש דעות שציווי זה היה רק לדורות), אם כן לכאורה וכנראה היהודים הכינו ואפו מצות לפני היציאה ממצרים עבור שבוע שלם, אז אם כך למה ביציאה כתוב "וישא העם את בצקן טרם יחמץ", מה הסיפור של הבצק?

אלא נראה, שבאמת עם ישראל היה לו ביטחון בבורא עולם שידאג להם במדבר, חסד נעוריך אהבת כלולותיך, ולכן לא הכינו כלום מלבד מצות מצוה שאכלו בליל פסח עם הפסח והמרור, רק ברגע שהם טעמו את המצווה בתוך גופם מצת

כתב רש"י שבשלוש ימים הראשונים היה חושך אבל בשלוש הבאים היה וימש חושך שהיה חושך מוחשי כביכול שלא איפשר למצרים לזוז ממקומם.

וראיתי בבעלי התוספות שהקשה שהרי כתב רש"י בסוף מכת דם על פי המדרש רבה שכל מכה ומכה במצרים הייתה שבוע

וטהר לבנו - בא

למחרת, ופרעה בעצמו סבל קשות בכל זאת ענה למשה שיתפלל היום שיפסק מחר, סימן שלמרות הסבל הגדול שפרעה, בכל זאת הסכים והצליח להחזיק יום נוסף לסבול את המכה.

ונראה, שאכן פרעה הרשע לא רצה להשפיל את כבודו ולהיכנע למשה רבינו ולבקש ממנו שיפסקו המכות בשום אופן, ולכן יש מכות שכלל לא ניגש למשה לבקש רחמים, ולכן גם לא ניגש בימים הראשונים של המכה לבקש שהמכה תיפסק בתחילתה.

אומנם גם אם אכן ידע פרעה שמכה לא תימשך יותר משבוע בכל זאת בן אדם כשסובל מאוד לפעמים הוא לא יכול להחזיק מעמד עד לסיום הסבל הקרוב כי מרגיש שכוחותיו אזלו, ורק על ידי שיחת חיזוק הוא מצליח לאזור עוד קצת כוח ולסיים את הסבל בהצלחה.

כפי שסיפרתי שכשעברתי דירה העלתי את כל הארונות 4 קומות יחד עם בני, ולקראת הסוף כלו כוחותי וחשבתי שאני לא מסוגל יותר, אבל אז בני אמר לי: **אבא עוד קצת!!! ולאחר** אמירה זו הצלחתי להמשיך וגם לסיים, כי העידוד שלו עזר לי לגלות שעדיין יש לו כוח ובאמת לא כלו כוחותיי.

ויקרא פרעה אל משה ויאמר לנו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג

ארבה שיועצי פרעה נבהלו ואמרו "הטרם תדע כי אבדה מצרים" וקראו למשה עוד קודם הגעת המכה.

ונראה לתרץ על פי האמור קודם, שהרי כל המכות שמשו והיו במשך שבוע ימים, ואילו מכת חושך שימשה רק 6 ימים, ולכן פרעה חשש שהיום השביעי יושלם בקרוב בהפתעה ואז הסכנה למצרים תהיה גדולה ועצומה.

בפרט לפי מה שכתוב **בפסיקתא זוטא**, שמכת חושך באה למצרים כי המצרים התעללו קשות ביהודים, שמצרי היה מעמיד יהודי מולו ומניח על ראש היהודי נר דולק ופקד על היהודי לעמוד ישר ולא לזוז עד שהמצרי יסיים את הארוחה, ואם היהודי יזוז המצרי יערוף לו את ראשו, ומידה כנגד מידה נגזר על המצרים לסבול ממכת חושך, שגם המצרים לא יכלו לזוז 3 ימים.

אבל עדיין אין כאן מידה כנגד מידה מושלמת שהרי למרות שהמצרים לא יכלו לזוז הרי לא היו בפחד מוות כמו היהודי עם הנר על הראש שהמצרי איים עליו שאם יזוז יערוף את ראשו??

אלא כנראה כלול במדרש שהנקמה הייתה כי היהודים לפי דעות נכנסו לבתי המצרים כאשר המצרים לא יכולים לזוז, והנה המצרים שמעו אדם נכנס לבית, מיד הבינו שזה יהודי כי רק ליהודים יש אור, והם פחדו פחד מוות אולי בפתע פתאום יבוא היהודי ויערוף את ראשו של המצרי ושל בני ביתו, כנקמה על ההתעללות שעברו בעבודת הפרך ובהתעללות הנר שכתבנו קודם, כי לא חלמו לרגע שהיהודים באו רק בשביל לראות איפה האוצרות במקום לנצל זאת ולהורגם.

ובכלל יש ילדים וגם אנשים שמפחדים לישון בפרט לבד ובחושך, כי מרגישים חוסר אונים וחוסר שליטה עצמית וחוששים מסכנה שיכולה להפתיע אותם כשהם חסרי אונים, וכל שכן למצרים שהיה להם הרבה סיבות לפחד מאוד מהיהודים שיבואו לנקום מהם). מתח כזה עוד יום זה בלתי נסבל בעליל, בפרט שבפעם הנוספת – ביום השביעי יש סיכוי שהיהודים יכנסו להרוג את המצרים ממש, לכן בער לפרעה גם אחרי ששת ימי מכת חושך לדבר עם משה ולתת לו רשות לצאת עם כל הילדים והנשים.

אשר התעללתי במצרים

בתשובה שלימה, אבל היות ונכשל ולא חזר בתשובה שלימה, הוא הפסיד את ההזדמנות ומעכשיו עם ישראל יצא מתוך השפלת פרעה ובלי שיעלה בידו לחזור בתשובה.

ולכן אומר הקב"ה למשה מעכשיו גם כשאתה ניגש לפרעה לסוג של משא ומתן, דע לך שזה באמת מיותר ואין בזה שום תועלת כי פרעה כבר לא ישלח עד הסוף – עד אחרי מכת בכורות, ודע לך משה למרות שאתה בא לשכנע אותם, בשעה

ותירץ שמכת דבר אכן הייתה שבע שנים, וייתכן שהבהמות נחלו בדבר ומתו לאט לאט עד סוף השבוע, ואכן בסוף השבוע בא פרעה לבדוק האם בבהמות ישראל היו חולים ומתים, ואילו על מכת בכורות לא היה צורך בשבוע כי מיד יצאו, ואכן יש דעות על הפסוק "ולא יתן המשחית" שמכת בכורות התארכה משך כל הלילה כי הבכורים גססו מול המשפחה שבכתה.

על כל פנים, יש להקשות שאם כל מכה שימשה שבוע מדוע פרעה בא ביום האחרון להתחנן למשה רבינו שיסיר את המכה, הרי ממילא בתום השבוע המכה תסתיים מאליה, ואפילו בלי תחנונים של פרעה כפי שראינו במכת דם וכינים ושחין שהמכה הסתיימה, ובשביל מה פרעה השפיל את כבודו??

ונראה לתרץ שאכן יותר משבוע ימים לא היה באפשרות בשר ודם לסבול מכה שהייתה במצרים, וקצת ראייה לדבר שפרעה הסכים לסבול עוד יום במכת צפרדעים, כי משה רבינו ביום השישי של המכה כשנקרא לפרעה, שאל אותו האם להתפלל עכשיו להפסיק את המכה מיד או להתפלל היום שיפסק

פסוק נכתב לאחר מכת חושך, ויש לחקור ולברר מתי קרא פרעה למשה להגיד לו שמסכים לשחרר את כל עם ישראל, ורק נשאר התווכח על הבהמות, שאם תאמר כפי שמשמע בפשטות מלשון **התרגום יונתן** שבסוף השלושה ימים קרא פרעה למשה, זה קשה שהרי בשלוש הימים האחרונים של החושך המצרים לא יכלו לזוז ממקומם, ובפשטות גם לא לדבר כי החושך היה מוחשי וסמך "וימש חושך" – ובקשר לנשימות ע"י בספר הכתב והקבלה שהרחיב בעניין.

אומנם ראיתי **בהעמק דבר** שזה היה בימי החושך ושלה יהודים מאנשי ביתו, **ונראה להוסיף** שאולי רק הוא הצליח לדבר לצורך הדיבור עם משה, כפי שאנשיו לא נפגעו בברד בלכתם לקרא למשה רבינו).

וזוהק לפרש שכוונתו לסוף ימים ראשונים שהרי בשום מכה לא פנה פרעה באמצע המכה למשה רבינו אלא רק בסוף השבוע, אלא יתכן וכוונתו בסוף שלושה ימים – הכוונה לאחר שנגמרו כל הימים של מכת חושך וכדברי **האבן עזרא**.

אבל אם כן מדוע קרה פרעה למשה בכניעה על הילדים שקודם לא הסכים לשחררם ואילו עכשיו הסכים לשחרר גם את הילדים, הרי אם הסתיימה המכה ואין לפרעה כאב וצער ולחץ ופחד מדוע שעכשיו יתן מתנות למשה ויוותר לו על הילדים???

אלא נראה כדברי **האור החיים הקדוש** שעצם הדבר שפרעה לא דיבר בהכנעה למשה רבינו כמדי פעם בפעם שהיה קורא למשה רבינו באמצע מכה ומתחנן להפסקת המכה, סימן שהפעם היה זה לאחר שהסתיימה המכה ולכן פרעה פחות פחד ולכן דיבר עם משה בעזות ולא בהכנעה.

ובכלל זאת על הקושיה מדוע פרעה לאחר המכה קורא למשה רבינו למשא ומתן עם התקפלות מצדו של פרעה לשלוח גם את הבנים הקטנים והנשים – בעצם את כל עם ישראל, הרי כבר לא סבל מהמכה, ומשה רבינו כבר אמר לפרעה בסוף מכת ברד שהוא יודע שפרעה לאחר המכה מקשה את לבו ולא ירצה לגרש את עם ישראל, אז מדוע הפעם לאחר מכת חושך שכבר הסתיימה המכה בכל זאת פרעה מסכים לוותר ולשלוח את כל עם ישראל מלבד הבהמות?? **ובפרט שזאת** ללא הזהרה של משה רבינו על מכה חדשה כפי שהזהיר את פרעה קודם מכת

רבים השואלים מדוע המכות נחשבות כצחוק – והתעללות?? ואם כל המכות היו התעללות וצחוק ממצרים מדוע אם כן נכתב עניין הצחוק על המצרים דווקא לקראת סוף המכות, לקראת מכת ארבה??

ואולי כפי שכתבתי להוכיח בפרשת הקודמת – וארא, שעד מכת ברד עדיין הייתה אפשרות לפרעה לחזור בתשובה שלימה, והי' שלח את משה בדברי מוסר נוקבים לחזקו ולהחזיקו

וטהר לבנו - בא

אלא הכל סגור ונקבע מראש, ולאנשים רק נדמה שהם מחליטים והם הנושאים ונותנים באמת, וכאילו הדבר בידם הוא, ורק בידם.

אבל בורא עולם יצחק למו, כי הכל כבר מוחלט אצל בורא עולם מראש, והכל מכוחו ומרצונו.

וגם יש בזה חשיבות כנגד היצר הרע, כי זה מזכיר את החיים של אדם רשע, שנחתם דינו לגיהנום, והוא יכול להיות עוד שנים למרות שהוא רשע מרושע, ונדמה לו שהוא מנהל חיים רגילים והכל בסדר איתו והוא כאחד האדם.

אבל הכל דמיון, הוא כבר נחתך מעולם החיים, ורק מחסל את קצת זכויותיו בעולם הזה בכדי שיגיע בלי שום זכויות לעולם הבא ה' ירחם ויצילנו ממצב נורא ומחריד שכזה.

ארבה בכל גבולך

שעבדת את ישראל בעבודה קשה, ומתוך כפיות טובה מוחלטת וזועקת לשמים - לחסדו של יוסף הצדיק שהציל את מצרים ואת העולם ממוות ברעב.

והנה לך פרעה, ראה!! בורא עולם הוא מסדר את העולם גם בלי צורך במלחמות, הוא הוכיח גבולות עמים באופן חד וברור, שמונע את הסיבות למלחמות שחששת מפניהם, וזאת בכדי שתדע שכל מה ששעבדת את ישראל גם לפי טענתך השקרית הרי היא בטלה ומבוטלת, ובאמת כבר במכת ברד שנשברו העצים במצרים זה כבר הוכיח את גבולות מצרים באופן חד, וגם מכת דם שכל שטח הנילוס שלא נמצא בגבול מצרים לא היה דם.

אבל אתה פרעה התעלמת מזה והמשכת ברצונך לשלוט ולהעביד את עם ישראל, אין זאת אלא כי שקרן ורשע אתה בלי תירוץ כלל!!! וגם זה סוג של צחוק והתעללות בפרעה "אשר התעללתי במצרים"!!

למען תספר בנך וכן בנך וידעתם כי אני ה'

שהרי הוא היה יוצא שקרן, בטענה שהתורה חייבה מעת אירוע יציאת מצרים שאב יספר לבנו ולבן בנו את הקרה?!

והיות ועם ישראל חוגג את ליל הסדר כל השנים, סימן ברור שחג הפסח וסיפור יציאת מצרים אכן נחגג וקיום מצוות סיפור יציאת מצרים מאז שאירע יציאת מצרים ממש, וממילא כאשר יש אמונה ברורה ביציאת מצרים כולל כל הניסים והנפלאות ברור שיש בורא עולם שבחר בעם ישראל מכל העמים להיות לו לעם סגולה - עם נבחר.

תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותתי אשר שמתים במ

ולמרות שיתכן שהאבא שמספר גם מתחזק באמונה למרות שהכיר קודם את הסיפור, כי בכל פעם אנחנו ההורים והילדים מתחזקים מחדש באמונה עצומה בליל הסדר, ולכן כתוב וידעתם, כי גם ההורים מתחזקים באמונה.

אך בכל זאת עדיין יש מקום לחדש בדבר, בפרט שכאן לכאורה היה על התורה לכתוב בתחילה בלשון רבים, "למען תספרו", כי זו מצווה על כל עם ישראל, בשונה מ"וכי ישאלך בנך" וכו' ששם מדובר על מקרה מיוחד שהבן החכם יוזם ושואל את אביו, ולא מצווה ומטרה ומסר שחובה על כל יהודי ויהודי לספר ולהעביר את סיפור יציאת מצרים לדורות הבאים, ולכן תמוה שהתורה כתבה "תספר" בלשון יחיד?

ותירץ שאכן רק יהודי אחד באותו דור יכול היה לקיים את מצוות סיפור יציאת מצרים, והוא משה רבינו לבניו, כי לכל עם ישראל לא שייך שיספרו לבניהם כי גם בניהם אפילו הקטנים היו בשעבוד ובנס היציאה מהשעבוד, כי אפילו לילדים הקטנים השפיע השעבוד, ולו רק בגלל אביהם שחזר מרוסק מהעבודה, ורק אצל משה רבינו היה שייך שיספר כי בניו לא היו במצרים בזמן השעבוד ולא היו משעובדים כלל ופרט לא הם ולא אביהם.

ואכן מצאתי מפורש באבן עזרא כדבריו שלמען תספר זה ציווי על משה רבינו, ולכאורה זה מחמת הדיוק המבואר קודם - שלא כתוב למען תספרו.

שאתה ידוע שהעסק מכור ולא יצא מדיבורך עם פרעה שום דבר, בכל זאת יש בזה חשיבות.

והחשיבות היא, שאתה תספר ותלמד את בני ישראל, שלפעמים יראה להם כביכול שיש מהלכים ומשא ומתן בכל עניין בעולם, שלא יחשבו שיש בהם ממש.

במדוש רבה כתוב, שהיה סכסוך גבולות בין מצרים לכוש פוט וכנען אחיו - שלא הייתה בניהם הסכמה איפה נגמר גבול מצרים, ומכת ארבה שהייתה בכל גבול מצרים סימנה באופן חד וברור את גבול מצרים, כי בשטח שלא היה שייך למצרים לא היה מכת ארבה.

וזכר זה קצת פלא בעיני, כי אם כן פרעה הרוויח ממכת ארבה, שגם אם הפסיד שטחים שלא היו שייכים לו, ורק בגלל עוצמת מצרים שהייתה האימפריה של העולם באותו זמן הוא הגדיל בגניבה את גבולותיו ובכוח עוצמת זרועו וצבאו את שטח מצרים, בכל זאת פרעה חסך לעצמו מלחמות קשות ומסוכנות עם אחיו על הגבולות, כי הדברים הפכו להיות חדים וברורים?!

אלא היה זה מסר לפרעה, אתה התעללת בעם ישראל בתחילת השעבוד בטענה שאתה פוחד ממלחמות, וטענת שעם ישראל נוסף גם הוא על צרינו, ונלחם בנו - ובסוף אנחנו המצרים ננוצח במלחמה ונסתלק ממצרים, ומכוח טענה שקרית זו

קודם כל ידוע שעצם זה שיש מצווה מאז שהיה יציאת מצרים שאבא יספר לבנו ולבן בנו את הניסים שעשה הקב"ה לישראל בנקמו במצרים, זה מוכיח בבירור את אמיתות התורה כפי שהתורה כותבת "וידעתם כי אני ה'".

כי לא יתכן שפתאום יבוא יהודי באמצע ההיסטוריה ויספר כביכול תגלית על הניסים שהיו בעבר בעת יציאת מצרים, כשלא הייתה מסורת כזו בעולם מאב לבן מאז יציאת מצרים

יש לחקור במצוות סיפור יציאת מצרים, האם כל חלק הסיפור של סבל בני ישראל - "עבדים היינו לפרעה", זה רק הכנה למצווה, כי מצוות סיפור יציאת מצרים זה רק סיפור הניסים והאותות כמשמעות הפסוק כאן, רק צריך הכנה להסביר מדוע ה' התעלל בפרעה ומדוע הכה בו ב 10 מכות בדרך ניסים ונפלאות, וכביכול זה כמו הכנת שופר בכדי לתקוע בו בראש השנה, שאין מצווה בהכנה אלא הוא נצרך לקיום המצווה.

והנה בדברים ו' נא' כתוב "ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאתנו ה' ממצרים ביד חזקה", ומשמע שחלק ממצוות ההגדה ומצוות סיפור יציאת מצרים זה לספר מ"עבדים היינו", ואין זה רק הכשר מצווה אלא חלק מעיקר מצוות סיפור יציאת מצרים.

והנה הגאון הרב שמואל דוד הכהן גרוס שליט"א רב דחסידי גור באשדוד, הוסיף לי, שהמהרי"ד מבעלזא הקשה שהפסוק של מצוות סיפור יציאת מצרים, "למען תספר באזני בנך" מתחיל בלשון יחיד, ומסיים בלשון רבים "וידעתם כי אני השם"???

ולמרות שבפשטות אפשר לתרץ קושייתו שהתורה מצווה את האבא לספר לבניו ונכדיו וממילא לאחר שהאבא סיפר יש כאן רבים שיודעים שה' שולט בעולם, בכל זאת אם הכוונה כפשטות הפסוק אם כן היה צריך להיכתב "וידעו" (הבנים והנכדים) שה' הוא השולט בעולם כפי שאתה האבא כבר יודע כי שמעת מהוריד את סיפור יציאת מצרים.

וטהר לבנו - בא

קשה עד כדי כך שכביכול לא נשמו מרוב עמל בעיון התורה לעומקה והתמדה עצומה, וגם נוסף הקושי העצום מחמת מטי שערי טומאה שעם ישראל היו שקועים בו, בוודאי גם זה הקשה מאוד מאוד להתקדש ולהתעלות בלימוד התורה בקדושה ובטהרה ומתוך עיון עצום בעומק התורה, וממילא גם הם שייכים הם בגזירת השעבוד והעבדות.

אומנם על שבת אפרים שלא נשתעבדו לא לפרעה ולא לתורה א"כ הם דמו לכאורה לבני משה שלא היו בשעבוד, ומדוע נשתנו בני משה יותר מכל בני אפרים, הרי גם הם לא היו בשעבוד??

אבל לפי מה שכתבתי בפרשת בשלח ששבת אפרים יצאו לפני זמן הגאולה ממצרים כי לא היו יכולים לסבול יותר את הטומאה הנוראה שהייתה במצרים, ולכן לא המתינו לקיום צוואת אבי שבטם - יוסף הצדיק שאמר להם ולכל ישראל שיבוא מנהיג שיתנבא בלשון "פקוד יפקוד אלוקים אתכם", וגם לא קיימו את צוואתו שציווה שיקחו עמם את עצמותיו לארץ ישראל, כי הם הגיעו לקצה הסבל שלהם ולא יכלו לסבול עוד את טומאת מצרים, ולכן יצאו בלי רשות ונגד הכללים.

זה עצמו מוכיח שגם שבת אפרים סבלו מאוד במצרים, ואדרבא דווקא בגלל שלא התמידו בתורה כמו שבת לוי, לכן היה קשה להם יותר מבני לוי להחזיק עוד מעמד ולהמתין בטומאת מצרים, וזאת מלבד הצער העצום והרחמים הגדולים שהיה להם על בני שאר השבטים שסבלו מרורות בעבודת פרך לפרעה, ובכלל הם ראו בעיניהם את כל סבל עם ישראל ממצרים שממילא לא שייך לספר להם מה שידוע להם ממראה עיניהם.

ואכן רק בני משה לא ראו ולא חיו בשנות הסבל וגלות עם ישראל במצרים כל שבת כפי ענינו וסבלו, ולכן רק כלפיהם שייך היה לקיים בהם מצוות סיפור יציאת מצרים.

ומלאו כל בתיך

יהיה יותר גרוע מבחוץ שכל הבית דחוס בארבה כך שאולי תעדיפו להיות בחוץ עם יותר חמצן לנשום.

ומלבד זאת יתכן סיבה נוספת לדבר, שלא יחשבו לרגע שקל יותר לקב"ה להכות בחוץ יותר מהבית או רק בשטח אחד, בא הקב"ה גם במכה זו לסתור ולפרוך מחשבה מוטעת זו.

ומלאו בתיך ובתי כל מצרים

ואולי זה בא להדגיש ולהוכיח לפרעה שהעבדים יסבלו עוד לפני העם ובכדי להוכיח חד משמעית לפרעה שעם ישראל לא עבדים שלו שלכן עם ישראל לא סבל ממכת ארבה.

ויהי חושך על ארץ מצרים

ובעצם מכה זו הייתה קשה יותר לעם ישראל, ובכל זאת לא מצאנו שמונה מכה זו בשונה משאר המכות, אלא גם מכה זו נחשבת כמכה למצרים ולא מכה לעם ישראל, וכמשמעות הפסוק שלעם ישראל היה אור!!!

ואכן ראיתי **בהעמק דבר** שבמות הרשעים בא אור לישירים, וזאת למרות פטירת רוב רובו של עם ישראל, כי היה כאן בירור מושלם של עם ישראל וכפי שהארכתי בעניין קודם.

ובכלל היה מקום למקטרגים לקטרג גם על הנשארים כפי שקיטרג שרו של ים על הנשארים מעם ישראל שיצאו ממצרים שגם להם מגיע למות כמו המצרים כי גם אלו עבדו עבודה זרה כמו המצרים?? וברור שרצון המקטרגים היא לקטרג עד כמה שידם משגת בלי רחמים לכאורה?? ואם כן למה לא קטרגו שלא תהיה מכת חושך כי לא מגיע למצרים לסבול לעומת הנשארים מעם ישראל שלהם היה אור??

אלא נראה שהפעם מקטרגים שתקו, כי הבינו שחלק ממכת חושך זה בכדי שימנע חילול ה' עצום, שהמצרים לא יראו כביכול במפלת ישראל שמתו ברובם המוחץ, לכן הסכימו כל המלאכים בלי יוצא מהכלל לא לקטרג כלל ולתת למכה להתבצע.

ולפי זה מתאימים ממש ככפתור ופרח דברי הרמ"ע פאנו באופן ברור ביותר ודבריו מאירים ביותר, שכתב כאן התבשר משה רבינו שיזכה נכדו יונתן - שבואל לחזור בסוף ימיו בתשובה שלימה ולהתנבאות, כי "תספר" מדבר על משה רבינו שיספר את ניסי ה' ויחזק את בניו ונכדיו, והתורה מסיימת "וידעתם" שיזכו כולם לנבואה.

ולכאורה אם המצווה זה לספר את כל הסיפור כולו, דהיינו גם השעבוד וגם את נסי הגאולה, הרי כל שבת לוי לא היו עבדים של פרעה, ואם כן גם ילדיהם של כל שבת לוי **דומים קצת** לבני משה שלא היו בשעבוד??

כמו כן שבת אפרים שכתב **הזוהר** שהצליחו לצאת ממצרים 30 שנה קודם יציאת מצרים בלי ניסים ונפלאות היה זה בגלל שהיו מבני המלוכה ומחמת גאוותם בכך, לא העיזו המצרים להשתעבד בהם, וכפי שכתבתי באריכות בפרשת וארא.

ואם כן נוכיח שהמצווה היא רק סיפור נסי הגאולה, ולכן שבת לוי ואפרים ראו את הניסים ושמתו בהם וראו בהם את יד ה' והשגתו לכן גם להם לא שייך לספר את סיפור הניסים כפי שלא שייך לספר לבני שאר השבטים, כי כולם ראו את הניסים, ורק לבני משה היחידים ששייך לספר להם.

אך אין הדברים מוכרחים, שייכתן שהמצווה היא לספר גם על השעבוד וגם על הניסים, ובכל זאת על שבת לוי עדיין אפשר לטעון שהם כשאר השבטים לא יכלו לקיים מצוות סיפור לבניהם, כי גם הם היו בגלות ובשעבוד, אלא שהמירו את השעבוד לשעבוד בעמל התורה בקל וחומר ושאר קנייני התורה כמתואר בזוהר הנ"ל, וראיה גדולה שזה היה עמל קשה מאוד, שהרי שבת אפרים שלא היו משועבדים לפרעה בכל זאת הם לא התפרסמו כמתמידים בתורה כמו שבת לוי, ולמה??

והדברים פשוטים כי עמל התורה של שבת לוי היה עמל אמיתי שכמו שעם ישראל לא יכלו לענות למשה כי כביכול לא נשמו מחמת עבודת הפרך והלחץ בו היו, כך שבת לוי למדו בהתמדה

יתכן שיש כאן עונש על שהאדונים הרשעים לא סיכנו את עצמם במכת ברד כי הם נשארו טמונים ומוגנים בביתם מכל סכנות מכת ברד, וברשעותם להוכיח שהקב"ה לא רחמן כפי שהדגיש משה לפרעה, ולכן סיכנו והוציאו עבדים ובהמות החוצה במכת ברד, כאן בא הקב"ה ואומר להם אתם הפעם לא יעזור לכם להתחבאות בבית כמו במכת ברד, אלא הפעם בבית

מדוע כתוב כל עבדיך ואחר כך כל מצרים, שהרי לכאורה לפי החשיבות העבדים למרות שהם עבדי פרעה פחותים הם מהמצרים הרגילים.

כתוב במדרש רבה, על מכה זו נכתב **בתהילים** קה' כח' "שלח חשך ויחשיך ולא מרו את דברו", שאמר הקב"ה למלאכים ראויים ללקות בחשך, מיד הסכימו כולם כאחד ולא המרו.

ולכאורה לא מובן מה הכוונה שהמלאכים לא המרו הרי הם חייבים לעשות את רצון הבורא יתברך, אלא הכוונה היא שלא היו שהתווכחו עם בורא עולם כדרכם של מלאכים כמובן בהסכמת בורא עולם, כפי ששרו של ים התווכח לפני קריעת ים סוף שטען לפני בורא עולם: הרי הללו והללו עובדי עבודה זרה, ומדוע אם כן המצרים יטבעו בים ואילו עם ישראל ינצלו מהים?? אבל במכה זו לא היה מלאך שטען לבורא עולם טענות, אלא כולם פה אחד הסכימו מלכתחילה למכה זו.

וראיתי בספר **ישועת מלכו** של **הגאון רבי יהושע מקוטנא** שהיות ובמכת חושך מתו כל הרשעים שבעם ישראל לכן שתקו במכה זו כל המקטרגים.

ונראה שלא שתקו בגלל הידיעה שמכה זו רעה היא לבני ישראל כפי שהיא רעה למצרים, ועוד כאן מתו רוב עם ישראל או אחד מחמש נשאר בעם ישראל או רק אחד מחמישים נשאר מעם ישראל, כי אם כן נראה שמידת הדין כביכול ניצחה כאן

וטהר לבנו - בא

ונלמד מזה מוסר השכל עד כמה עלינו להיזהר מחילול ה' אפילו על חשבון התפקיד שלנו והיעוד שלנו והעמיד שלנו בחיים, וכמו שכתוב בגמרא שביקש דוד המלך לעבוד ע"ז, דהיינו שיראה כאילו הוא עובד עבודה זרה בגלל החילול ה' שאיך יתכן שצדיק כמוהו למרות כל תפילותיו ולמרות כל תעניותיו, והוא עושה משפט וצדקה לכל עמו, והוא אב בית דין ראש הסנהדרין ואחר כל זה בנו יבקש להורגו, ויגידו חלילה שאין דין ואין דיין, ולכן ביקש לעבוד עבודה זרה בכאילו, ולא שחש ושלוש עובד אותה אלא שיתקדש שם שמים ויאמרו הכל לא עביד דינא בלא דינא, אלא יאמרו מלך שכמותי בנו יהרגנו כי דוד רשע ועובד עבודה זרה, אמר לו חושי הארכי אין אתה צריך לכך שיאמרו שסבלך מבנך זה בגלל שלקחת יפת תואר שמזה יוצא בן סורר ומורה.

לכל בני ישראל היה אור במושבתם

בגבורה גופנית מעבר הנהר לעברו השני, כך להיפך אצל עם ישראל ברגע שנפרדו מהרשעים כי קיבלו על עצמם לצאת ממצרים ולסמוך על חסדי ה' במדבר בארץ לא זרועה כי קיבלו על עצמם להיות עבדי ה'.

לכן גם הם התעלו מאוד בקבלתם זו והצליחו לראות לראות **למרחקים** כמו צדיקים גדולים מאוד שיכלו לראות מסוף העולם עד קצהו השני.

וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה

יש בזה אפילו אחוז שותפות מזערית ליהודי "פרסה" בכל זאת היהודי יקבל אותה כאילו הכל שלו היא, ואולי על מה שפרעה גנב בהמות מעם ישראל על זה הוסיף משה גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות.

ולמעשה פרעה כששלח את העם אמר למשה בזה הלשון "גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר זברתם", ומפרש רש"י ש"כאשר זברתם" - הכוונה למה שאמר לו משה קודם המכה "שגם אתה תתן בידנו זבחים ועולות", וצריך עיון למה זה נכתב בדרך רמז ולא במפורש??

אלא שפרעה התבייש להודות בגניבות שגנב בהמות מעם ישראל, לכן התבטא בלשון רמז בכדי לשמור על שארית כבודו האבוד.

ברכוש גדול – שלא יאמר אותו צדיק

וידע בקטנותו להרוג בשמות הקדושים, ובכל זאת לרדת ממרום מעלתו להתייחס לקטנות צורכי הצאן.

כך משה רבינו ממרום גדלותו הרוחנית ועוצמת נביאתו, בכל זאת יטפל בעדינות ביהודי הרחוק והנמוך ממנו עד למאוד, שכפי שדאג במסירות לצרכי הצאן הגשמיים, כך יטפח וידאג לו לפרטי פרטים בגשמיות וברוחניות כראוי.

וכן כל מלמד למרות שהוא ברמה רוחנית ולימודית עצומה, בכל זאת עליו לרדת לצרכי תלמידו לפרטי פרטים בגשמיות וברוחניות **כי בזה גדלותו לסבול את צאן קדשים** ברמתם הנמוכה ומתוך אהבה עצומה.

למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל

האם היהודים פחדו מהמכות?? ומדוע היה קטרוג על עם ישראל רק בקריעת ים סוף ולא בשאר המכות?

בפרט שהפלה ה' בין עם ישראל למצרים, ולכן רק **בתהילים** ע"י מופיע שנאכלו מצרים במכת ערוב, ואילו בתורה לא מופיע זאת, וראיתי שמפרשים שמתו בערוב מהמצרים רק רשעים גדולים מאוד ולא שאר עם המצרי.

ואילו במכת כינים לא היה צורך בהפליה גמורה בין ישראל למצרים, שהרי **במהות המכה אמר פרעה אצבע אלוקים היא**, כי אין כישוף שולט ביצור קטן ככינה, ולכן על מכת כינים לא **התרה משה להודיע לפרעה שזה מכה מה'** כי זה היה ברור מתחילתו ועד סופו.

ואילו במכת בכורות למרות שמתו כל בכורי מצרים ולא היה בית שלא היה בו מת, מכל מקום **לא היה קטרוג** על עם ישראל **כי דם המילה התערבב יחד עם דם הפסח** כדברי המדרשים, והדם שעל המשקוף העיד על עם ישראל שהם שומעים בקול מצוות ה', וגם כי בכך הקב"ה קנה את בכורי עם ישראל שיהיו קדושים לו.

אומנם בדברים נח' ס' כתוב "והשיב בך את כל מכות מצרים אשר יגורת מפניהם", וכתב רש"י אשר יגרת מפניהם - מפני המכות כשהיו ישראל רואים מכות משונות הבאות על מצרים **היו מפחדים** מהם שלא יבואו גם עליהם, וכן כתוב "והיה אם

בקשו למחלוקת האם ליהודים היה אור גם במצרים בבתי המצרים, או רק בגושן היה אור אלא שמוגושן הצליחו לראות היהודים למרחקים עד מסתורי אוצרות המצרי הטמונים בביתו של המצרי השרוי בחושך, ובעצם לראות ראה רחוקה כזו זו מעלה עצומה שמגיעה ליראי שמים מופלגים ממש ולא לשקועים במט' בערי טומאה? **אלא** נראה שכמו ריש לקיש ברגע שקיבל עול מלכות שמים השפיע עליו שלא הצליח לקפוץ

כתוב במדרש רבה שלא תישאר פרסה דהיינו שאפילו בהמה שכולה של מצרי חוץ מחלק מזערי כמו פרסה שהיא שייכת ליהודי גם בהמה זו עם ישראל יקח ממצרים.

והנה לגבי מכת ברד כתוב **ברבינו בחיי** על השאלה איך היו למצרים בהמות שמתו בברד הלוא הבהמות של המצרים מתו במכת דבר, **ומתוך** שבמכת ברד מתו בהמות שהיה להם בשותפות עם יהודי, שבהמות אלו לא מתו במכת דבר ואילו במכת ברד הם כן מתו, וכן **לרש"י** בהמות שהיה שותפות מצרי ויהודי סבלו ממכת שחין, ובכלל יש שיטות שלפרעה היה בהמות לאחר מכת דבר כי גנב בהמות מהיהודים.

ויתכן שלכן בא משה וטען לפרעה, שעל כל מה שיהודי הפסיד בהמות בגלל השותפות שלו עם המצרי, לכן עכשיו כל בהמה

שלא יאמר אותו צדיק ועינום קיים בהם, ורכוש גדול לא נתן להם, **וצ"ע** למה לא כתוב אברהם?? **ויתכן** שנדע ש"צדיק" זה אדם גדול שדואג לא רק לרוחניות של עם ישראל אלא גם לגשמיות של עם ישראל.

וזה מתקשר למה ששאלני החברותא למנחת **הינדן הרב אלדר נתנוזן שליט"א**, מה גדלות משה בטיפולו המסור בצאן שלכם בחר בו ה', וכי חסר גויים רשעים אוהבי חיות יותר מבני אדם, עיין ערך היטלר שליטף חיות ורצח יהודים??

ונראה לתרץ, שיתכן שמשה נמדד בצאן האם הוא מסוגל ממרומי גדלותו הרוחנית שאפילו בלידתו האירו פניו מהשכינה

יתכן שאכן **בכל המכות הייתה הפליה ברורה** בין היהודים לבין המצרים, שהיהודים לא סבלו כלל מהמכות **ולא פחדו מהמכות כלל**, וזאת למרות שבארץ גושן גם היה מכת כינים שהרי יעקב אבינו אמר ליוסף שאין רצונו להיקבר במצרים כי עפרה תיהפך לכינים, משמע שגם בארץ גושן היו כינים, אומנם בכל זאת יתכן והכינים בארץ גושן לא הציקו ליהודים ולא טיפסו על היהודים ולא דבקו בהם כלל, אלא בכל זאת חילול כבודו של יעקב הוא שיהיה טמון בין כינים, וב"ה **מצאתי כדברי ברמב"ם** כדלקמן.

וכמו כן היהודים לא סבלו ממכת ערוב ולא פחדו מהחיות הטורפות, שהרי עיקר המכה בערוב הייתה להטיל אימה ופחד על המצרים, ועיקר הריגת המצרים הייתה במכת בכורות שאז מתו כל בכורי מצרים, וכן בקריעת ים סוף, ולכן **דווקא בקריעת ים סוף היה קטרוג** על עם ישראל למה המצרים מתים ואילו עם ישראל ניצול, בטענה שהללו - המצרים עובדי עבודה זרה וכן הללו - עם ישראל עובדי עבודה זרה.

ואילו בשאר המכות **לא מצאנו קטרוג** וטענה זו, כי לא מתו הרבה מצרים אלא **עיקר המכות היה להפחידם ולהציק** למצרים ביותר ולהתעלל בהם, ובכך גם המצרים יכירו כוח ה'

וטהר לבנו - בא

ב. שהחיד"א בספרו **חסדי אבות** במשנה שם, כתב על פי חז"ל שכל המכות מתחילה היו באים על ישראל רגע אחד בלבד כדי להודיע טעמן ונימוקם, ותיכף ומיד היו הולכים מישראל ובאים למצרים ושובתים שם שבוע, ולכך פתח התנא עשרה נסים נעשו לישראל ולאחר מכן כתוב במשנה עשר מכות כי שני עניינים הם, ולכן ישראל פחדו מהמכות שהיו במצרים לא בזמן שהמצרים סבלו, אלא פחדו כי הכירו והרגישו לרגע את המכות ועד שלא עברו המכות למצרים הם פחדו שזה ימשך עליהם, אך מלשון רש"י בדברים לא משמע כן.

ג. ובפשטות נראה, שאכן בזמן המכות במצרים היהודים לא פחדו מהמכות, כי אז ה' חמל עליהם בלי תמורה, ורק במכת חושך ה' העניש את רשעי ישראל שלא חפצו ללכת ולעבודו במדבר, אבל לאחר יציאת מצרים שהתחייבו כבנישואין להיות קשורים בה' ובתורתו, אזי היהודים פחדו שאם יחטאו ה' יענישם במכות המפחידות כפי שסבלו בהם המצרים.

ד. ייתכן שכבר במצרים בזמן שלקו המצרים במכות, הבינו היהודים שמכות אלו יכולים להגיע עליהם בעתיד כאשר יתחייבו ללכת אחר ה' במדבר, שכאשר אז לא יהיו עבדי ה', יענישם במכות כאלו. אבל בעת נתינת המכות במצרים לא חששו עם ישראל שעכשיו יקרה להם רע ממכות אלו.

לא תתירו ממנו עד בוקר

טמון גם רמז למן שהיה אסור להשאיר ממנו ליום מחר, כי צריך לבטוח בבורא עולם הזן והמפרנס.

חג לה' לנו

ייתכן שהחג הכוונה לחג מתן תורה וכדברי הרבנו בחיי שטען שמשעה טען לפרעה שכל נשמות עם ישראל כולל הדורות הבאים חייבים להיות בהר סיני במתן תורה, ואכן לפ"ז אין לזה קשר למצוות ראייה וחגיגה בבית המקדש.

ערב רב

אבל הם – הערב רב היו הראשונים שנפלו בחטאים במדבר כפי שמשמע מרש"י בחטאי עם ישראל, כי הם התחברו לעם ישראל רק בעת יציאתם ממצרים ויל"ע.

זכר ליציאת מצרים

וימשיכו קדושה מקדושת שבת הסוגרת ופותחת כל שבוע מחדש, שגם בו – כל ימי השבוע נתחזק בקדושה כבימי פסח בסור מרע ועשה טוב.

ומי שמקפיד על מצוות פסח כראוי 7 ימים ברצף שותף הוא להקב"ה במעשה בראשית, כי זה היה רצון ה' שנתקדש כל ימי השבוע מתוך קדושת השבת, בסור מרע ובעשה טוב, והנה זה שהצליח שבוע שלם ברציפות – ימי פסח, לעשות רצון הבורא בשלימות, ב"ה כך יזכה וזוכה גם בכל ימי השבוע להתחזק ברציפות כראוי אמן ואמן.

***כבוד וסטירה באותו פסוק - עניין חינוכי מדהים

ובדרך אפשר, יתכן שהחיוב לכבוד מלך, זה כל זמן שאפשר להשפיע עליו לטובה, אפילו אם מדובר במלך רשע, ולכן כל זמן שמשנה ניסה לשכנע ולהשפיע על פרעה, היה עליו החובה לכבוד את פרעה, שלא יאמר פרעה בגלל חוסר הכבוד לא שמעתי בקול משה, וכן יתכן הטעם שהיה לאלהיה לנהוג כבוד מלכים באחאב מלך ישראל למרות רשעותו.

ובדרך שיש תלמידים הטוענים שהרב המחנך לא נוהג בי כבוד לכן לא הקשבתי בקולו, והרבה פעמים יש בזה הרבה מהאמת והצדק, כי בכדי להשפיע חייבים לתת כבוד לזולת.

אבל ברגע שסיים משה את תפקידו להשפיע על פרעה, מיד סטר לפרעה בפניו כי מגיע לו בזיון ולא כבוד על רשעותו, כי כבר אין צורך לתת כבוד לפרעה הרשע.

שמעו תשמעו וגו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך", אין מפחידים אדם אלא בדבר שהוא מפחד ממנו, משמע לכאורה שעם ישראל כן פחדו בזמן המכות שהיה במצרים?!

אומנם אם כן קשים דברי הרמב"ם בפירוש המשניות פ"ה מ"ד "אבל ה' נסים שנעשו לאבותינו במצרים, הוא הנצלם (שנצלו) מן ה' מכות, והיות כל מכה ומכה מיוחדת במצרים ולא בישראל ואלו הם נסים בלא ספק, ולשון התורה בכל מכה ומכה מהם שהביא הקב"ה על המצרים מלבד מכת הכנים שלא ביאר זה, אלא שהוא ידוע שלא ענש ישראל אבל היו נמצאים אצלם ולא היו מצערים אותם, וכן ביארו החכמים, וכן מפורש במאירי בית הבחירה אבות שם שבכל העשר מכות שהביא ה' על המצריים, ישראל לא הוזקו באחת מהן כלל, ומשמע שלישראל לא היה כלל סבל בהם, ואילו היה להם פחד בזמן המכות אם כן היה להם סבל ממכות אלו?!

ונראה לתרץ א. שבספורנו בפרשת בשלה על הפסוק "ויהם את מחנה מצרים" כתב "ויהם" במיני חלאים כענין המכה שהייתה לפלישתים כשלקחו את ארון ברית ה' שכתוב "ותהי יד ה' בעיר מהומה גדולה מאד, וישתרו להם עפולים" ואותם מיני חלאים הם מדוי מצרים הרעים והיא היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים שראו ישראל בקריעת ים סוף ויראו, כאמרו אשר יגורת מפניהם, משא"כ בשאר המכות, שבשאר המכות אכן לא היה פחד לעם ישראל כלל.

לא תתירו ממנו עד בוקר בין בפסח ראשון ובין בשני – ומפרש החינוך שזה דרך מלוכה לא לדאוג ליום מוחרת, ואולי כאן

לכן נא הגברים ועבדו את ה' כך טען פרעה, ואילו משה טען כי חג לה' לנו לכן כולם חייבים לצאת כולל הנשים והילדים, ולכאורה קשה שהרי חובת ראייה ברגל בבית המקדש אינה על נשים וקטנים?!

ערב רב, הצטרפו ביציאת מצרים מכל העמים, ומשה קיבלם בלי לשאול פי ה' כמופיע ברש"י, ואולי בדרך חידוש היו אלו צאצאי הגרים שעשה אברהם אבינו, ולכן קיבלם משה בלי לשאול מה'.

בקידוש אומרים ששבת הוא תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים, ואולי הכוונה למה שראיתי במדרש יבה ואגדה שמשווים את שבת ל 7 ימי חג הפסח כלפי איסור בל יראה שאור ושמצווים על אכילת מצה 7 ימים, המתחילים בגאולה ומסתיימים בקריעת ים סוף, ועיין בברטנורא בסוף פרק ב' בעדויות שהוכיח שפסח נקרא שבת.

וייתכן שההשוואה היא שכמו שבפסח יש את הסור מרע – לא יראה, ויש את העשה טוב – אכילת מצה כל שבעת הימים, שמתקיימים בין תחילת הגאולה לסופה, כך ימי השבוע יקבלו

"וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחו לי לאמר צא אתה וכל העם וגו', ויצא מעם פרעה בחרי אף".

וכתב רש"י ע"פ הגמ': "וירדו כל עבדיך" - חלק כבוד למלכות, שהרי בסוף ירד פרעה בעצמו אליו בלילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי, ולא אמר לו משה מתחלה וירדת אלי והשתחית לי (זבחים ק): ואכן מפורש שמשנה נצטווה מפי ה' לנהוג כבוד במלכות, כמופיע ברש"י על הפסוק "ויצוום על מלך מצרים".

ומדהים שבאותו פסוק בו לומדים שמשנה הקפיד לתת כבוד למלך, מסתיים הפסוק שמשנה יצא בחרי אף, ודעת ריש לקיש בממרא זבחים קב' שמשנה סטר לפרעה בפרצוף, איפה נעלם החיוב לכבוד?? ובעצם הגמרא דנה שם בעניין.

וטהר לבנו - בא

זכור זה יעלה לבו של תלמידנו שהוא כבינו, חשק לתקן עצמו ולהחזיר אהבה לנו, ויתחזק ויתעלה לתלמיד חכם והגון, בעזרת השם יתברך.

זכיתי ובייתי הקטנה תחי ענתה בחוכמתה בס"ד תשובה נוספת, שכמו **שבתחלה** פרעה היה **נחמד** לעם ישראל **ובסוף** **אכזרי**, כך **סיכם** לו **משה** **זאת** **בסוף** **דיבורו** **עמו**.

אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתני בם וידעתם כי אני ה'

וכי פרעה התאפק יום שלם?? ככה משך שנים **בלי לפספס פעם אחת** – **איפוק מושלם!!!** היתכן?? - **אגב כל ליצנות אסורה חוץ מליצנות על עבודה זרה**.

והאפשרות היחידה לכאורה היא, שפרעה אכל תמיד אותו מאכל ובאותו כמות ובאותו זמן, ובלו לשנות כלל, וגם בכמות קטנה, וכמעט עשה את הפעילות היומית שלו באופן קבוע, אולי רק כך הצליח לשמור על שעה קבועה לצאת לצרכיו בלי צורך ללכת פעם נוספת באמצע היום.

ואם כן זה מדהים ביותר שבשביל כבוד שקרי, כי פרעה בעצמו ידע שהוא בשר ודם ולא אלוה **בשביל שקר** שכזה הוא הסכים לא לגוון ולשנות ממאכלו משך שנים,

וזו התגברות עצומה על תאוות האכילה על סעודות מלכים כיד המלך הגדול ביותר באותו זמן, ובמשך עשרות שנים, והכל על אמונת השקר בפרט שידע בבירור שזה אמונת שקר ורמאות.

ללמדנו **שאדם מוכן להקריב כל תענוגי חייו עבור חיי השקר**, ולא נתפעל מנזירים לעבודה זרה שמסתגפים לעבודה זרה, וכן **כל כיוצא בזה**, כי זה דרכו של עולם, שאנשים מסוגלים להתמסר לרוע ולשקר במסירות נפש, ולא בגלל שיש אמת כלשהיא בדרכם, ולעיתים היצר הרע נותן תפילות נפלאות ומיוחדות וכו' בכדי להטעות שילכו בדרך מוטעית וד"ל.

וכ"ש שעלינו לוותר על תענוגי העולם הזה בשביל האמת, בשביל חיי עולם הבא שנטע ה' בנו, לבל לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה.

איך הורד המסווה והתגלה באופן מוחשי שפרעה שיקר – התעללתי במצרים!!

גם במכת ערוב וברד, ואולי איכשהוא גם בביתו הצליח להסתיר שהוא נצרך לנקביו וכאמור.

אבל במכת חושך שהיו 3 ימים בהם היה וימש חושך, אזי כל המצרים עשו נקביהם במקום עומדם כי לא היה להם יכולת לזוז ממקומם, כי היה "וימש חושך", כך הם הסריחו בבגדיהם המטונפים בצואתם ומי רגליהם, וגם אם נגיד שבימי החושך בגלל ה"וימש חושך" לא הצליחו המצרים להוציא את צרכיהם, בכל זאת מיד עם סיום המכה בבת אחת יצא החוצה כל צרכיהם בביזיון עצום, אבל עדיין היה זה צרת רבים ואולי נחמה פורתא או נחמת שוטים, (וחשוב לציין, שהם לא היו כמו חיה בתרדמת חורף, כי אם כן לא היו ימים אלו עליהם ימי סבל וצער).

אבל כלפי פרעה הרשע, כאן נתפש בגלוי ממש עם צואתו המסרחת, שראו בגלוי שלא במקום סתר, שהוא שקרן ואינו אלוה רק כאחד האדם שהסריח ככל המצרים.

ראו כי רעה נגד פניכם

חילול ה' אם ה' יהרוג את עם ישראל כעונש, כי כך יטענו שפרעה צדק באומר "למה יאמרו מצרים "ברעה" הוציאם להרוג אותם", ואכן הקב"ה הסכים לטענת משה ובכך נצלו עם ישראל מכיליון רח"ל.

פדיון פטר חמור

ביציאת מצרים, **ואילו "וערפתו"** להרוג את החמור זה כפי שכתב רש"י: הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יפסיד ממונו, וזה **כנגד הטעם השלילי "לפי שנמשלו בכורי מצרים לחמור"**, שכמו שנהרגו בכורי מצרים כך יהרגו את פטר החמור כשבעליו מתנהג כמו מצרי, שהרי נוהג הוא כמנהג סדום, שמעדיף שהחמור ייהרג ושהכהן לא ירוויח.

רק שקשה, מדוע לא כופין על מידת סדום, שיחייבו את הבעלים לתת את השה לכהן במקום להרוג חמורו ששניהם יפסידו??

אומנם אנחנו לבנו ולתלמידנו כל רגע חובה עלינו לכבד ולהשפיע, למרות שבאמת לפעמים מגיע לתלמיד סטירות, בכל זאת עלינו לכבד את תלמידנו, כי על ידי הכבוד אפשר שיושפע התלמיד בראותו אהבתנו האמתית לו, כי באנו לקראתו עם המון סבלנות למרות כל הבדיקות והניסיונות הלא קלים שעשה לנו ובדק אותנו בכוונה או שלא בכוונה למטרה זו.

מטרת המכות הייתה להוכיח שה' הוא האלוקים ואין עוד מלבדו, והנה פרעה גם החשיב עצמו לאלוהים, וא"כ היה במטרת המכות גם צורך להוכיח שפרעה שקרן ואינו אלוה, ובמאמר זה נדון בהשפלת פרעה והורדת המסווה מפניו שאינו אלוה.

כי הנה בפרשת וארא כתוב: **"לך אל פרעה בבקר הנה יצא המימה ונצבת לקראתו על שפת היאר"**, וכתב רש"י בשם **המדרש רבה** שפרעה השכים מוקדם בבוקר לעשות צרכיו בנילוס, עוד לפני שאנשים היו קמים, כי עשה עצמו אלוה ואומר שאינו צריך לנקביו.

וזו עצמו מדהים, שלפי זה פרעה היה הולך לשירותים רק פעם אחת ביום, והרי אדם לא יכול לשלוט תמיד על הזמן המדויק מתי עליו ללכת לנקביו, לפעמים הוא צריך דווקא באמצע היום.

ללמדנו **שאדם מוכן להקריב כל תענוגי חייו עבור חיי השקר**, ולא נתפעל מנזירים לעבודה זרה שמסתגפים לעבודה זרה, וכן **כל כיוצא בזה**, כי זה דרכו של עולם, שאנשים מסוגלים להתמסר לרוע ולשקר במסירות נפש, ולא בגלל שיש אמת כלשהיא בדרכם, ולעיתים היצר הרע נותן תפילות נפלאות ומיוחדות וכו' בכדי להטעות שילכו בדרך מוטעית וד"ל.

וכ"ש שעלינו לוותר על תענוגי העולם הזה בשביל האמת, בשביל חיי עולם הבא שנטע ה' בנו, לבל לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה.

והנה יש לחקור בזמן מכת דם איפה הלך פרעה לשירותים ובמכת ברד וגם במכת חושך??

וידידי ת"ח חשוב שזוכה אני לשוחח עמו באוטובוס מראשון לציון לבי"ב, האיר את עיני והביא לי את **השפת אמת בליקוטים בפרשת וארא** שמביא את **התרגום יונתן** על הפסוק שנכתב במכת דם **"ויפן אל ביתו"**, שבגלל מכת דם פרעה לא יכול היה לעשות צרכיו ביאור מפני סירחון הדם ככתוב **"ותבאש היאר"** בגלל שהדגים מתו, ומבאר **השפת אמת** שלא הייתה ברירה לפרעה אלא לעשות צרכיו בביתו כביכול בגלוי – שאנשים ידעו שהוא נצרך לנקביו כאחד האדם, ואינו אלוה כשקריו עד היום.

אבל יתכן שהיות ופרעה עבד שנים כה קשה במיעוט אכילה העיקר שיספיק לו להיפנות רק פעם ביום וכאמור קודם, יתכן שפרעה גם בביתו הטמין עצמו לעשות צרכיו בחדר נסתר במרתף מתחת האדמה וכדומה, ושם אכן נטמן לעשות צרכיו

איזה נס שפרעה אמר כי **רעה נגד פניכם** – שאמר להם שרואה שישפך דם ישראל ביציאתם ממצרים, כי בכוח משפט זה משה הציל את עם ישראל מדם ומרעה, שבעת חטא העגל וחטא המרגלים טען משה להקב"ה שיהיה

התורה ציוותה דווקא לפדות את פטר החמור, ואם לא תפדה **"וערפתו"** תהרוג את החמור בעריפה, ונשאלת השאלה ולא שאר בהמות וחיות טמאות??

ומתנץ רש"י: א. לפי שנמשלו בכורי מצרים לחמורים. ב. שהחמורים עזרו לעם ישראל ביציאתן ממצרים (שאינן לך אחד מישראל שלא נטל הרבה חמורים) טעונים מכספם ומזהבם של מצרים:

אז בעצם יש כאן כביכול סיבה חיובית וגם סיבה שלילית ביחס לחמור, ואולי כנגד זה לפדות ולתת לכהן מתנה את השה זה כנגד הסיבה החיובית שהחמור עזר ליהודים

וטהר לבנו - בא

כי בחוזק יד או יד חזקה – תגלית מהו הבן שאינו יודע לשאול, ממש לא טיפש!

לאבא תלמד את בנך באהבה ("את פתח לו" – בלשון נקבה – כאמא המלטפת באהבה) לקיים מצוות תפילין שעצם הדבר שיקיים מצוות במגמה שיחברו ויקשרו בלב ונפש באהבה לה' יתברך שזה מהות התפילין, זה יגרום לו רצון ללמוד את תורת ה' המתוקה, וכך יזכה כבן הצדיק והחכם שה' הוציא גם אותו ממצרים.

ייתכן שהוא יהיה במגמה עדיפה מהחכם, כי אצל החכם כתוב כל הזמן לשון הכוללת אותו ואת אביו יחד, "הוציאנו - ואותנו הוציא משם, לתת לנו", אבל הבן הזה שחזר בתשובה מתוך אהבת ה' ומתוך רצון לדבוק בה', זה מעלה עצומה הגדולה ממעלת הצדיקים הרגילים, והוא כביכול זוכה שהוא לבדו יצא ממצרים דהיינו מכוח זכותו הפרטית בלי כוח הציבור, ובלי זכות אביו שיצטרף עמו לזכות לצאת ממצרים יחד.

זזה מרומז בפסוק "ביד חזקה", דהיינו בזכות מצוות קשירת התפילין שהתקיימה ביד החזקה שקושרת על היד החלשה את התפילין, שבזכות מצוות תפילין במטרה להגיע לאהבת ה' ותורתו והתקשרות לה' בלב ונפש על כן זכה הבן להתעלות בדרגה עצומה שבזכותו לבד יצא ממצרים.

ואילו הפסוק השני מדבר על הבן התם ששואל מה זאת, היות ואינו רשע והוא מסכן כי הוא תם וחלש בשכלו, לכן היה יוצא ממצרים לא בזכות עצמו אלא בכוח הכלל "הוציאנו ה' ממצרים".

ובכדי להדגיש את ההבדל בינו לעבודת הבן הקודם שאינו יודע לשאול שהתעלה מכוח מצוות התפילין ואהבת ה', לכן בבן התם כתוב "חוזק יד", שכן זה לא היד חיזקה אותו אלא החוזק היה קודם כביכול, כי ממילא הקב"ה לא בא עליו בטענות כי תם הוא ושכלו חלש, וגם אם יניח תפילין ויקיים מצוות הוא לא יתעלה במדרגות עצומות בתורה ויראת שמים מתוך אהבת ה' כפי שהבן שאינו יודע לשאול מתעלה.

ואכן אצלו לא כתוב עניין לימוד תורה כפי שכתוב אצל הבן שאינו יודע לשאול "למען תהיה תורת ה' בפיך", וזה מוכיח כאמור שבבן שאינו יודע לשאול לא מדובר בבן טיפש יותר מהתם, אלא באחד שאם נדליק ונאיר אותו באהבת ה' הוא יצליח מאוד בלימוד התורה בהתמדה עצומה מתוך אהבת ה' ותורתו תמיד בפיו.

ואולי גם אפשר שהבן התם מתעורר לעבודת ה' מתוך יראה ופחד שרואה שעורפים את בכור החמור לעומת פדיון הבן, וזה כנגד יראת העונש, ויל"ע בנקודה זו.

וכאן מתאים להוסיף מה שנתן ה' בפי תוך כדי שיעור בריתחא דאורייתא בתלמוד תורה "תורת אמת" בני ברק בכיתות ז' ח', שכתוב "תורת ה' תמימה משיבת נפש", שרמוז בזה שאם אדם ילמד תורה באופן תמים ומושלם בלי היסח הדעת וכו' אלא בשלימות, אזי "משיבת נפש" דהיינו שהוא יצא שמח מלא בסיפוק ובהתעלות רוחנית מהשיעור או מהלימוד תורה שלמד, וכן הדין בתפילה ובקיום המצוות בשלימות.

כמו כן, "עדות ה' נאמנה מחכימת פתי", שאם אדם יתמיד בתורה בנאמנות ובשלמות, יזכה למחכימת פתי - שאפילו אם הוא טיפש ובלי שכל יזכה להחכים יותר מחבריו המוכשרים מילדותם שהצליחו מיד לקבל 100 בכל מבחן בלי מאמץ כמעט, וראה מאמר על תם תינוק טיפש.

וכבר ידוע סיפור של "המהר"ם שיק צ"ל" שהתמיד למרות שהיה ראשו אטום מלהבין דברי תורה, אבל בכוח שהתמיד מאוד לכן זכה להיות מגדולי התורה המפורסמים.

ובס"ד חידוש זה התחדש ביום ההילולה של המהר"ם שיק א' שבט זכותו יגן עלינו אמן!! ויהי לנס!!!

בעת מוסרי שיעור תורה בשונו ראשון לציון, שאלני תלמיד יקר מאוד יאיר יגודיב ני"ו מדוע בפסוק ט' כתוב כי "ביד חזקה" וכו' ובפסוק טז' כתוב כי "בחוזק יד"?

והתבוננתי שהפסוק הראשון מדבר בלשון יחיד ככתוב "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים", ואילו הפסוק השני מדבר בלשון רבים ככתוב "ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים".

והאמת גם בפרשה ראשונה של קריאת שמע נכתבה בלשון יחיד "על ירך - בין עיניך", ואילו פרשה שניה של ק"ש "והיה אם שמוע תשמעו" "על ידכם - בין עיניכם", ויש להתבונן מה פשר הבדל זה??, וכתבתי על זה בפרשת ואתחנן.

וכתבתי שם שההבדל ברור הוא, שהרי פרשה שנייה מזכירה עניין שכר ועונש ואילו פרשה ראשונה לא מזכירה עניין שכר ועונש רק עניין אהבת ה', וכאן טמונה התשובה לשאלות הקודמות.

שכידוע עבודת השם המועדפת היא לא מתוך שכר ועונש, אלא מתוך אהבת בורא עולם ויראת רוממות בורא עולם, ואכן פרשה ראשונה מדברת על עבודת השם מתוך אהבת ה' מושלמת, אהבה שאינה תלויה בדבר, שלא קשורה לשכר ועונש, ועבודת השם כזו היא רק נחלת יחידים בעם ישראל ולכן היא כתובה בלשון יחיד.

ואילו פרשה ב' מדברת על עבודת השם המשלבת בתוכה את עניין השכר והעונש, וזו עבודת השם המתאימה לכלל עם ישראל, ולכן פרשה זו נכתבה בלשון רבים.

ואולי גם כאן זה רעיון דומה, כי הנה בהגדה של פסח מופיע שזה מכוון על הבן שאינו יודע לשאול, והתבוננתי בפסוקים, שהרי האבא אומר לבנו זה, "בעבור זה עשה ידוד לי בצאתי ממצרים", ולכאורה המילה "לי" מזכירה את העוקץ שאומרים לבן הרשע, "לי" ולא לך, שאילו היית שם לא הייתה נגאל, אבל מצד שני כתוב בפסוק הבא "והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים" - שכתוב "הוציאך ה'" שאותך בני ה' הוציא ממצרים ולא כבן הרשע שאומרים לו "עשה ה' לי - ולא לך".

בניאורו שהבן שאינו יודע לשאול אינו בן טיפש אלא הוא רשע מחוסר התעניינות בתורה ובמצוות ולכן אכן אם היה במצרים הוא לא נגאל כפי שאומרים לבן הרשע, למרות שאינו שונא את הדת ואת הבורא אלא עצם זה שהוא מתעלם בחוסר איכפתיות זה רשעות, אבל התורה אומרת

וטהר לבנו - בא

10 מכות כל מכה שמשה חודש אז למה לקחו המכות 12 חודשים

ויתכן ששתי החודשים שבהם לא היו מכות, הם היו לפני מכת חושך, וניתן חודשיים פנאי עבור עם ישראל, בכדי שעם ישראל יתבוננו במכות שהיו כבר, ויכירו בכוח בורא עולם, ויתחזקו באמונה ובאהבת ה', וירצו לצאת ממצרים, ומי שלא התבונן ולא התחזק אכן מת במכת חושך, ובהמשך כתבתי הסבר נוסף.

כתב רש"י שמות ז' כה' שכל מכה שימשה חודש, שבוע מכה ועוד 3 שבועות התראות, אם כן המכות היו אמורים להסתיים תוך 10 חודשים, ואומנם **במשנה בעדויות פרק ב' משנה י'** כתוב שמכות מצרים היו במשך 12 חודש? ובעצם יוצא שיש 2 חודשים מיותרים שלא הייתה בהם מכה כלל.

ויצא מעם פרעה בחרי אף

שיצליח עכשיו? אלא כל מה שרצה פרעה לומר למשה שהוא לא רוצה שום קשר עם משה ולא רוצה לחזור בתשובה.

ויתכן שהוא איים על משה ברצח ביום שיראה אותו, אבל התכוון על עצמו – לשון סגי נהור, אלא שהוא מעדיף למות ולא לחזור בתשובה.

ועל זה כעס משה, כי כל הזמן למרות שה' הקשה את לב פרעה והחזירו לאיתנו, דהיינו למצב לבו הטבעי כמו לפני המכות, בכל זאת משה ראה התקדמות אצל פרעה שהתחיל לוותר עוד ועוד ולבוא לקראת עם ישראל, ממכה למכה הסכים לשחרר עוד ועוד, ופתאום נפילה כזו, סגירת דלתות התשובה בשיא ההתקדמות, לכן חרה אף משה בפרעה, וכעס עליו עד כדי שסתר לו בפניו.

אגב, כבר כתבתי קודם על פסוק זה "וירדו כל עבדיך" שבפסוק זה נצטווה משה לכבד את פרעה ובכל זאת משה סתר לפרעה בפניו, ויתכן שהסתירה הזו לאחר ההתאפקות האדירה של משה לא לכעוס על פרעה ולכבדו, עד הרגע האחרון, למרות ההבטחות שנשנו וחזרו והופרו, אבל היות ומשה ראה התקדמות חיובית אצל פרעה לכן הסטירה בסוף כשפרעה נעל את פתחי התשובה, **סטירה זו כבוד הוא**, כי זה **ביטא את האכפתיות העצומה של משה שפרעה יחזור בתשובה**, וזה מבטא את האכזבה העצומה וחדה שהייתה למשה מפרעה למרות ההשקעה העצומה, וזה גם לא כפיות טובה אלא חינוך.

ויתכן שפרעה לא נעלב מסטירה זו, אלא הבין שזה מגיע לו, וזה מגיע מעוצמת האכפתיות של משה בתשובתו, וזה בבחינת הכתוב במשלי "מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון", ודרשו **במדבר רבה דברים א' ב'** שמוכיח זה משה ימצא חן, ששווה יותר מברכות בלעם שהיה כמחליק לשון, כמו כן כמו הפסוק **שם כז' ו' "נאמנים פצעי אוהב ונעתרות נשיקות אויב"**.

ויאמר ה' אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים

זוה מדהים שבשביל דיבור של צדיק שלא ישבר, הקב"ה מסכים לעשות את הלא יאמן, להיכנס למקום המטומא ביותר בית עבודה זרה ולתת שם נבואה למשה, **וזו מלמדנו על כוחו של צדיק, שצדיק גוזר והקב"ה מקיים, ואפילו כנגד כל כללי קדושת ה'!!!**

למה ה' נתן נבואה בבית פרעה הטמא, ולא נתן נבואה זו קודם במקום טהור?

האחרון היה ביכולת פרעה לחזור בתשובה וממילא יתכן שלא תהיה מכת בכורות.

ובפרט שאכן ראינו שפרעה התקדם בכל מכה ומכה צעד אחר צעד לתשובה, וכפי שכתבנו קודם **בתירוץ על שאלת מרן ראש הישיבה זצ"ל** מדוע כעס משה וסטר לפרעה דווקא עכשיו, **ותירצנו** כי פרעה בבת אחת סגר דלתות תשובה לאכזבת משה רבינו.

מרן ראש הישיבה זצ"ל הקשה מדוע אחרי כל המכות שהיו במצרים, רק לקראת מכת בכורות משה כעס וחרה אפו בפרעה?!

ויתכן שהיות ופרעה הזהיר את משה לא לבוא אליו יותר, וזאת למרות שמשה לא היה צריך להתייחס לאיום זה, שהרי משה נכנס כל הזמן בלי רשות פרעה, ובלי פחד מכל החיות והשומרים של פרעה, וממילא יכול היה משה להתריס נגד פרעה ולומר אני יכול להמשיך לבוא ולהיכנס כרצוני כבעבר, עיי' ילקוט שמועני שמות ה' ב' ואולי משה עקץ אותו טוב יותר באומרו לו שמעכשיו פרעה ירדוף אחרי משה.

אבל בכל אופן פרעה באמירתו **אל תוסיף ראות פני, סתם דרכי תשובה**, שאינו רוצה קשר עם משה שיכול להחזירו למוטב.

והראיה, כי באמת על פי דברי הילקוט שמועני הנ"ל **פרעה דיבר שטויות**, או כפי שאמר **הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א** ראש ישיבת עטרת ישראל, "זה **אפילו לא שטויות**", שהרי אמר רבי מאיר: 400 פתחים היו לארמונו של פרעה, 100 בכל צד, ועל כל פתח ישבו 60,000 גיבורים, לפיכך בא גבריאל והכניסם.

וכשראה פרעה את משה ואהרן בארמונו כעס איך הם נכנסו: מיד החליף את השומרים, והרג חלק מהקודמים וחלק מהם הלקה, וחלק מהם רק החליפם באחרים.

שוב למחר נכנסו משה לארמונו של פרעה, קרא לשומרים. ואמר להם: היאך הם נכנסים? ענו לו אנחנו לא יודעים, הם נכנסים כמו שפנים ואינם נכנסים דרך פתחים.

וממילא פרעה ידע שאין לו שליטה, ואין לו דרך למנוע ממשה ואהרן להיכנס לארמונו, כי הם נכנסים בנס, וגם לפגוע בהם לא הצליח בעבר למרות כל שומריו, ולמה

נבואה זו נאמרה למשה רבינו בארמונו של פרעה לפני שיצא ממנו בפעם האחרונה, ולמרות שזה מקום טומאה, בכל זאת כתוב **במדבר (שמו"ר יח' א')** שקפץ עליו האלקים, כביכול נכנס בפלטין של פרעה, בגלל משה שאמר "לא אוסיף עוד ראות פניך" - שלא ימצא משה בדאי.

תלמידי היקר דוד יהודה לייב כהן נ"ו מת"ת תורת אמת בני ברק, שאל בשיעור, מדוע הקב"ה נתן נבואה למשה בבית פרעה הטמא, ולא נתן לו את הנבואה עוד קודם במקום טהור?

ואולי כי הקב"ה רצה להבליט את כוחו של צדיק, וכפי שכתבתי במאמר קודם, או יתכן שאכן משה רבינו ניסה בכל כוחו להחזיר בתשובה את פרעה הרשע, ועד הרגע

וטהר לבנו - בא

ראו כי רעה נגד פניכם

ישראל, כמו כן למה לא נחשב הרעה מה שמתו כל דור יוצאי מצרים במדבר במשך 40 שנה?

והתשובה, שפרעה ראה א. רעה לעם ישראל במדבר, ב. ראה שכל עם ישראל יסבלו מזה ג. ראה שהרעה קשורה לדם והריגה, ויתכן שהקב"ה ברחמיו פיצל את מה שראה פרעה לשנים וכך התבטלה הגזירה, א. שמה שמתו במשך 40 שנה אכן התקיים רעה במדבר - הריגה (ואולי בלי דם), אבל לא כל עם ישראל מת רק אלו שהיו מעל גיל 20 בעת היציאה מצרים.

אבל בברית מילה שנעשה קודם יציאת מצרים, וכן בברית על ידי יהושע בגבעת הערלות התקיים הגזירה שמכל עם ישראל נשפך דם אבל בלי הריגה, וזאת בנוסף לשבט לוי שמלו עצמם גם 40 שנה במדבר במסירות נפש למרות שלא נשבה רוח צפונית ורבים מבניהם מתו.

והוסיף החברותא היקר הרב אלדר נתנזון שליט"א שאולי בגלל הברית שעשו כל בני ישראל בכל הגילים גם בגיל שקשה לעשות זאת, הם זכו שיתקיים בהם הכתוב שיהיה יראתו על פניהם לבלתי תחטאו, והיראה שהייתה על פניהם ביטלה את הגזירה "ראו כי רעה נגד פניכם".

המלכת ה' במצרים

אומנם למרות שפרעה ביטל ע"ז באומרו ה' הצדיק, בכל זאת משה יצא להתפלל מחוץ לעיר, כי עדיין מצרים הייתה מלאה בע"ז, כמו כן משה העיד שעדיין פרעה לא התחרט בלב שלם, ואמירתו ה' הצדיק אינה מושלמת, ואולי קצת יש מקום להוכיח שבמכת ארבה פרעה אמר "חטאתי לה' אלוקיכם", ולא אמר "חטאתי לה'", כי רצה לומר שה' הוא רק אלוקי ישראל ולא שלו, אבל במכת בכורות נקבע לפרעה שה' הצדיק בהחלטיות ואין עוד מלבדי ה'.

כתוב במדרש (לצערי השנה לא מצאתי זאת) שבמצרים הומלך ה', ע"י פרעה שאמר ה' הצדיק ובעצם ביטל את הע"ז במילים אלו, וגם ע"י בני ישראל בקיום קרבן פסח במצרים, ששחטו את הצאן ששימש ע"ז במצרים,

ויתכן שלכן במכת בכורות עת השלמת המלכת ה' במצרים, לכן זה היה הזמן הראוי בו נהרסו כל העבודה זרה שהיו במצרים.

כל דכפין יתיי ויפסח - התחיל כבר בפסח ראשון במצרים

לפרעה לעדכן אותו שעם ישראל לא חוזר למצרים, אלא נראה שרק בליל הסדר משה לא היה בביתו אלא התארח אצל קרוביו מחמת מצוות חבורה הקיים בקורבן פסח, ואולי בגלל ענוותו יצא הוא ולא באו אליו.

אומנם תלמידי היקר שלמה שבדרון נ"ו טוען, שיתכן שכל יהודי היה לו דירה, כי רוב עם ישראל מתו במכת חושך והיו הרבה דירות ריקות,

ואולי יש להוכיח כדבריו, ששיש הבדל בנבואה שנאמרה בפרשת שמות הנזכר קודם ששם כתוב "שאלה אשה מגרת ביתה", לפסוק המופיע בעת יציאת מצרים בא יא' ב' "ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב", וכאן לא מופיע שכנים וגרת ביתה, ואולי ומאחר שרוב רובו של עם ישראל מתו במכת חושך אכן כל היהודים התרחקו מלגור בבתי גויים וגם לא בשכנות לגויים, כי היו דירות פנויות ריקות בכמויות.

תלמידי היקר יעקב אייגר נ"ו חקר בשיעור חומש בת"ת תורת אמת ב"ב, האם יהודי שלא הייתה לו דירה היה צריך לקנות או לשכור דירה בכדי שיקיים את המצווה לצבוע בדם הפסח את הדלת והמשקוף?

ואכן מצאנו כדבריו שהיו יהודים שלא הייתה להם דירה, ככתוב "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב" - שמות ג' כח' ופרש"י שהיו יהודים שגרו בבית מצרי.

ואולי היות ופסח נאכל בחבורא ממילא גם למי שלא היה בית הרי הוא הוזמן לבית יהודי חברו, שכביכול אמר כל דיכפין יתא ויפסח, וכפי שהוכחנו שנראה שאפילו משה רבינו אכל בבית אחר בכדי שיהיה חבורא שלימה שלא יוותר בשר מקורבן פסח, ולכן פרעה לא ידע איפה נמצא משה, שהרי מטבע הדברים פרעה ראש האימפריה הגדולה בעולם, בוודאי מרגליו הודיעו לו את מקום מגורי משה האויב הראשי שלו, ולפרעה היו מרגלים כפי שמצאנו אחרי 3 ימים שיצאו ממצרים חזרו המרגלים

חודש שבט - כנגד ברכת רפאינו

התורה בע' לשון באר היטב דווקא בחודש שבט ככתוב בפרשת דברים.

ואולי יש להסביר בפשטות, שהיות וחודש שבט הוא אמצע תקופת טבת הקרה, והכל בידי שמים חוף מצנים ופחים, לכן מתפללים שה' ירפאנו ויצילנו מכל המחלות אפילו מצנים ופחים שלא ניכשל בזלזול בהם או שבמידת הרחמים ה' ישמרנו למרות כשביכול אינם בידי שמים.

לאיתי מאמר מושלם ומנומק בטוב טעם ודעת מהגאון הרב צבי רייזמן שליט"א מלוס אנגלס מח"ס רץ כצבי כ10 כרכים, שכתוב בזוהר הקדוש ש12 הברכות האמצעיות שבתפילת 18 הם כנגד חודשי השנה.

וממילא יוצא שחודש שבט הוא כנגד ברכת רפאינו, ובגאונותו ביאר מה הקשר דווקא בין רפאינו לחודש שבט. וכמו כן, ביאר שם מדוע משה רבינו ביאר את

וטהר לבנו - בא

כמו כן יתכן שעל שיא תקופת טבת, כנגד הקור והצנים ופחים חייבים את חוס התורה בע' לשון באר היטב בע'

פנים לתורה, **לכן** בשיא הקור משה ריבנו חימם את עם ישראל בריתחא דאורייתא.

אז קדימה, אכן קריר עכשיו, הבה ונתחמם בלימוד התורה בעומק הסוגיות המחממות לב ואת הנשמה היהודית שתבער בנו ותקדש אותנו באור יקרות אור השכינה הקדושה, ונתקרב לאבא שבשמים מתוך אהבת התורה ושמחת התורה אמן ואמן.

משה מול פרעה - מאמר משותף עם ידידי הגדול ר' חנן סיבוני שליט"א

מצרים הפרטית שלו, דהיינו לצאת מהטומאה ולהתעלות בתורה ובמעלות המידות, ותמיד עליו להתמלאות בענווה, בידיעה ותחושה שהקב"ה מסייע לו ומנווט דרכו לטובה, ובלעדי הקב"ה אין בכוחו להתגבר ולהתעלות, בבחינת **"ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה'".**

כמו כן על האדם, לדעת שאין סוף לדרישות הקב"ה, כי אדם שאינו מתעלה ממילא הוא נסוג אחר, ועליו להאמין שהקב"ה ימציא לו כוחות חדשים להתעלות ודרכי התעלות ויקבל כוחות שמעולם לא חשב שקיימים בו ולא האמין שיתקיימו בו.

והיות ומשה כשעמד מול פרעה, דרש ממנו לחשוב אחרת, להשתנות לטובה, ולחשוב נכון, ממילא מובן שמגיע עונש לפרעה כשרדף אחרי 3 ימים מיציאת מצרים אחר בני ישראל, למרות שכביכול היהודים הפירו את ההסכם של 3 ימים במדבר, בכל זאת הגיע לפרעה עונש של טביעה במי ים סוף.

כי אחרי כל כך הרבה מכות האם פרעה לא מבין שה' דורש ממנו שינוי בחשיבה, בהתבוננות מקיפה, שבעצם הוא גולן בזה שהעביד את עם ישראל על לא עוול בכפם!!! והקב"ה לא רצה רק ישחרר עוד אצבע כביכול, הגברים ואחרי זה עוד אצבע כביכול לשחרר גם הנשים והילדים ואחרי זה גם הצאן והבקר, אלא גם הוא יוסיף קורבנות.

כי זה כסף קטן לעומת הדרישה הבסיסית!! גולן תשחרר את ישראל לגמרי!! וממש לא ל3 ימים!! והכסף ששאלו מגיע להם ולא גזלו, כי מגיע הרבה יותר על עבודת חינוס.

מצד אחד פרעה מקשה את לבו ואינו רוצה להשתנות למרות מצבים חדשים, כמו **"הטרם תדע כי אבדה מצרים"**, וכן בזמן השעבוד פרעה גזר על בני ישראל להמשיך את מכסת הלבנים למרות שנוסף עליהם לקושש תבן כחומר גלם לעשיית הלבנים, והתורה מדגישה כ3 פעמים **"תמול שלשום"**.

כי פרעה רוצה להמחיש ליהודים שהוא לא משתנה, וגזרותיו לא ישתנו לטובה, ועוד הוא מוכיח שהשינוי הוא לרעה, ולכן טען להם: **"ראו כי רעה נגד פניכם"**, שלא כדאי לכם להשתנות כי רע יצא לכם מהשינוי, וגם ככה תישארו עבדים לי או לה' ולא בני חורין, ואכן במצבי לחץ של ניסיון טענו חלק מהיהודים שהיה טוב להישאר עבדי פרעה, מעבדי ה' במדבר שבכל נפילה רוחנית דינם במוות.

ואילו משה רבינו בא בכוח ההתחדשות וההשתנות לטובה, כך בכל פעם מכה חדשה שונה ומחודשת, ובכל מכה פרעה נדחף קדימה למטרה להשתנות ולשחרר את עם ישראל.

ויתר מכך, משה רבינו עוד אומר לפרעה שהשינוי שלא פרעה תהיה לא רק בשחרור עם ישראל ממצרים אלא גם בתיקון עצמו, שגם פרעה יהיה שותף לעבודת ה', **"גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות - ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה"**, שאין לנו ידיעה מושלמת ברצונות של הקב"ה אלא עלינו להתקדם אליו ולהתעלות, והקב"ה ימציא כביכול את הסולם ואת המטרות להמשיך ההתעלות והשינוי החיובי שלנו.

ואכן איך אדם מנצח את פרעה השוכן בתוכו? התשובה היא, שכל אדם חייב לשאוף ולהתקדם בכל כוחו ליציאת

ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים

פשעיד - ישעיהו מד' כב' וכתב רש"י מחיתי במצרים, אבל בכל זאת כידוע לאחר שעלו עד נ"י שערי קדושה, הם נפלו חזרה לשער הראשון, והיה עליהם להתעלות ב49 ימי ספירת העומר בכוחות עצמם, ותחילת כל התעלות זה לברוח מטומאה תכף ומיד, בלי להתעכב רגע.

בדרך אחרת, יתכן שהקב"ה רצה ללמד את עם ישראל, שלמרות שנפלו ממט' שערי קדושה חזרה לתחתית בכל זאת יהודים אל יאוש, הקב"ה אוהב אותנו בכל מצב ורוצה לקרבנו אליו בכל מצב, ולא נתייאש חלילה, כי היאוש אם כל חטאת, זכור מים רבים לא יכבו את האהבה עד אשר תחפץ, הקב"ה אוהב אותנו הרבה יותר מאהבת אב ואם את בנם, כי אבי אבות האהבה זה בורא עולם, ואהבת עולם אהבתו לנו.

ולכן הבה נחזיר אהבה לבורא עולם, ותמיד נרצה ונשתדל לחזור לידי הפרוסות לנו, שוב אלי בני היקר והחביב, רוצה אני בך, למענך, להיטיב לך ולזרעך עד סוף כל הדורות, וזה מהות המצה - חג האמונה להאמין שה' אוהב אותנו תמיד ולהחזיר לו אהבה תמיד אמן ואמן.

על פסוק זה כתבתי קודם מאמר בדרך נפלאה בס"ד, וחשבתי על דרך נוספת, מדוע נזכרו להכין בצק צידה לדרך דווקא בליל הסדר ולא הכינו חודש מראש?

ויתכן שבהתחלה חשבו להסתמך על חסדי ה' וניסיון, ככתוב **"חסד נעורייך לכתך אחרי בארץ לא זרועה"** ולכן בהתחלה לא חשבו להכין לצידה לדרך, רק יתכן ובאמצע הלילה לאחר הנפילה ממט' שערי הקדושה, שלכן היו **שהוציאו עמם את פסל מיכה** ככתוב **"הכעיסוני בים סוף"**, שוב חזרו לדאוג בדרך הטבע למזון במדבר, כראוי לאנשים פשוטים שאינם בדרגות גבוהות, שאין עליהם לסמוך על הנס.

והקב"ה תוך כדי התעסקותם בבצק להכין צידה לדרך דחף אותם החוצה ממקום הטומאה - בחיפזון, כי כאשר מתעלים תחילה חייב אדם להתנתק בחיפזון ממקום הטומאה בלי חשבונות להתעכב קצת בכדי לסיים וכדו'.

ואכן מהות מצה זה שאסור להתעכב עוד קצת, ולמרות שעם ישראל התנקו מטומאתם ככתוב **"מחיתי כעב**

וטהר לבנו - בא

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה

השגחה מיוחדת לפי גובהו שמעל ראשו יהיה חום עצום לאפית המצות, ומראשו למטה היה נעים, וזה השגחה פרטית מדהימה מעל הטבע לכל יהודי ויהודי לפי הגובה שלו. ורק יום אחר כך בסוכות קיבלו את ענני הכבוד.

ובמאמר מוסגר הרי כתוב על רבי יונתן בן עוזיאל שכל עוף שפרח מעליו היה נשרף, וזה היה מכח קדושת התורה של רבי יונתן בן עוזיאל, ובוודאי אש זו לא חיממה את התנא הקדוש, ולא הפריעה לו ללמוד בגלל האש והחום, אלא אדרבא זה היה אש קודש אש רוחנית, שהיא חלק מקדושת לימוד התורה של התנא הקדוש.

ואולי השמש שאפתה את המצות מעל ראשי היהודים הייתה שמש צדקה לצדיקים לעתיד לבוא, שהרשעים נשרפים בה ואילו הצדיקים נרפאים בה, כי היא אש בעת כוח רוחני, ויל"ע.

והמסקנה באכילת המצות עלינו לזכור שהקב"ה השתלט על מוחינו, וה' הטה לב כולם לרצונו יתברך, והקב"ה דאג גם לגשמיות של כל אחד שיהיה לו נעים ופיצול במזג האויר כי הגשמיות של יהודי זה בדרגת חשיבות עצומה אצל הקב"ה שאוהב כל יהודי באופן אישי.

חינוך נפלא זה, התחדש לי כאשר באתי למסור שיעור ביהדות **בכיתה ב' בבית ספר "שובו"** ראשון לציון, ולא היה לי מה להגיד – דבר שיתאים לרמתם, והתפללתי ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך, והקב"ה ברחמי אכן פתח שערי רחמים ויצא מאמר נפלא זה הודו לה'.

אחד הניסים הגדולים שהיו לאבותינו במצרים שכולם רק ברגע האחרון ממש, שזה כדי הכנת בצק ובלי להספיק להכניס לתנור - החליטו להכין בצק לאפיה לצידה לדרך, וזה נס שה' השתלט על המוח של 600 אלף משפחות שכולם ברגע אחד יכינו בצק.

והנס הנוסף המדהים שכל אישה הסכימה שבעלה יצא מהבית עם בצק על השכם, ולא הייתה אשה שאמרה לבעלה אין מצב שככה אתה יוצא מהבית!! איזה בושות - ולא ידעו כי ככה כולם יצאו וממילא זה לא מבייש כי לא היה טלפון לעדכן ולא היה תיאום כי היה אסור לצאת מהבית.

והנס השלישי שמצד אחד היה נעים **חודש האביב** כדברי **רש"י** - לא חם ולא קר, ומצד שני היה חום עצום לאפות את הבצק על הראש מכוח השמש שיקדה על ראשם, כדברי **התרגום יונתן בן עוזיאל**, ולזה צריך חום עצום של 80 מעלות אם לא הרבה יותר, אז לכל יהודי הייתה

האם רמוז בתורה סדר הנחת תפילין לפי נוסח אשכנז ולפי עדות המזרח

בעומק השיעור הנפלא בחומש בת"ת תורת אמת ב"ב שמנו לב שבפרשת בא מצוות הנחת תפילין כתוב פעמיים בשונה ממה שכתוב ואומרים פעמים בקריאת שמע.

ואילו בקריאת שמע זה על פי הרמ"א – האשכנזים, שמברכים ברכה נפרדת לתפילין של ראש, ובעצם כביכול מפסיקים בין תפילין של יד לתפילין של ראש, ולכן כתוב "והיו" שמספיק בין תפילין של יד לשל ראש.

ואכן למנהג הספרדים אם דיבר וכדו' בין תפילין של יד לשל ראש אזי מברך על תפילין של ראש, בכל זאת לא נראה לפרש שהתורה בקריאת שמע באה לרמוז על מצב של בדיעבד, שח"ו הסיח דעת ודיבר באמצע הנחת תפילין, אלא עדיף לפרש שהתורה באה לגלות לנו שאלו ואלו דברי אלוקים חיים.

שיש 2 דרכים להידבק ולהתקשר בלב ובראש ברגש ובמוח להקב"ה, ושני הדרכים אהובים ונחמדים, ובעצם אולי זה כלול בדברי הפסוקים בפרשה כי ישאלך בנך מחר מה העבודה וכו', כי הילדים בדורות האחרונים ישאלו איך יתכן שבהנחת תפילין יש מחלוקת בסדר הנחתם? והתשובה היא שהקב"ה כבר גילה לנו שכך יהיה ושני הדרכים טובים ורצויים.

והעיקר שנדע לכבד כל אחד את חברו, ולכבד מנהגי השני, בפרט כאשר כולם מכוונים לבם לאבינו שבשמים, ואין דרכי טובה כי דרך השני גרועה, אלא דרכי טובה כי היא נחמדה ומתאימה יותר עבורי, והרב שלי גדול לא בגלל שהרב של השני קטן ורע, אלא שהרב שלי מתאים לי וטוב לי ואוהב אני את דרך הוראתו.

ומשה ואהרן עשו את כל המופתים האלה לפני פרעה

לכן חלק לו כבוד במצווה ראשונה, שכללו עם משה בדיבור.

וצריך להבין מה הקושי והטרחה שטרח אהרן ומשה במכות, והרי פרעה לא היה יכול להזיק להם, והם באו

שהנה בקריאת שמע בין מצוות הנחת תפילין של יד להנחת תפילין של ראש כתוב "והיו", **זברים ו' ה' "וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך"**, וכן **דברים יא' יח' "וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטטפת בין עיניכם"**.

ואילו בפרשתנו אין הפסק של "והיו" בין תפילין של יד לשל ראש, **שמות יג' ט' "והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך"**, **ובפסוק טז' "והיה לאות על ידכה ולטטפת בין עיניך"**.

ויתכן (וזכיתי שהגאון **רבי יעקב ברוכי שליט"א** תירץ בחריפותו כפי שעניתי לתלמידי) שהתורה כאן מרמזת לנו על דרך הנחת תפילין לפי מנהג הספרדים – בני עדות המזרח, שמברכים ברכה אחת קודם הנחת תפילין של יד ולא מפסיקים לברך עוד ברכה לתפילין של ראש, ולכן לא כתוב "והיו" בין תפילין של יד לשל ראש להורות שלא מפסיקים בברכה בין התפילים.

כתב רש"י משה ואהרן עשו וגו' - כבר כתב לנו זאת בכל המופתים, והסיבה שזוהי נכתב שוב כאן בשביל לסמכה לפרשה הבאה: פרשת החודש, ואכן בפסוק ראשון בפרשת החודש כתב **רש"י** על הכתוב **"ויאמר ה' אל משה ואל אהרן"** - שבגלל שאהרן עשה וטרח במופתים כמשה,

וטהר לבנו - בא

שעם ישראל ציפו והתאכזבו, שמשה הביא לפרעה 10 מכות, ובכל מכה ומכה היו היהודים בטוחים שפרעה ישלחם ממצרים, וזה לא קרה, וכגודל הציפיה כך גודל האכזבה.

אלא אדרבא יבינו שהקב"ה מתעלל במצרים, וכל רצונו להראות כוחו בכל הכוחות שבעולם, וגם להראות לעם ישראל את כוח היצר רע שלמרות המכות פרעה ובעצם טבע האדם להקשות לבו, ומזה ילקחו מוסר ויזהרו לחזור בתשובה במכה ראשונה רח"ל.

לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג גם טפכם ילך עמכם

לה', זה מוכיח מעל כל שמה שמה דרש לצאת עם הצאן זה לא רק כיסוי והסתרת הבריחה, בפרט שבדרישה מוגזמת שהוסיף מה שלא דרש קודם זה היה עלול להרוס את כל מה שפרעה הסכים לשחרר.

ופרעה ברשעותו לא הסכים לשחרר, לכן גירש אותם ואיים עליהם בהריגה, או כי לא היה לו תירוץ למשה מדוע אינו משחרר, או בגלל שטען שמה דורש ממנו לשחוט את העבודה זרה שלו בכך שיביא למשה צאן ובקר משלו להקריב לה', ופרעה לא הסכים לחזור בתשובה ולהכיר בכוח ה' ולבטל עבודה זרה ממנו שאין בה כוח וממשות.

ואולי בדרך אפשר ועדיין צ"ע עיון ובדיקה בעניין, זה הסיבה שמה לא יצא כמשקר את פרעה, כי אכן אם פרעה היה חוזר בתשובה שלימה ומכיר בה' ומאמין בה' לבדו והיה הורס כל עבודה זרה במצרים, אזי יכלו עם ישראל לחזור למצרים.

אבל פרעה שלא חזר בתשובה למרות המכות סגר דלתות מצרים בפני היהודים שאסור להם לחזור למצרים, מקום טומאה נורא שלמרות כל הניסים שעשה ה', ולמרות שה' הכה את כל העבודה זרה של מצרים, בכל זאת לא חזרו בתשובה ולא ביטלו עבודה זרה מהם, ויל"ע.

נבואה בבית פרעה – על שיהודים יקבלו כסף?

גדול?? ועניתי שהיות ובתחילת ימי החושך, ב 3 הימים הראשונים, מתו בימים הללו מעם ישראל יותר ממה שהיטלר הרג בכל שנות השואה, כי אם אחד מחמש יצא או אחד מחמישים, אז למספר הקטן זה בערך 10 מיליון, כי יצאו 600,000 שזה רק זכרים לא כולל נקבות ורק מגיל 20, וכנראה יצאו סך הכל 2 וחצי מיליון, ולמספר הגדול, שאחד מחמישים יצא, זה כ 100 מיליון שמתו.

וא"כ, כל יהודי ב 3 הימים הראשונים של החושך, היה צריך לקבור לא פחות מ-4 ולחשבון נוסף 49 יהודים, מהמשפחה הקרובה, או חברים טובים, ושכנים טובים, והראש חישב להתפוצץ, כי זה פחד מוות לראות ולקבור גופות בכמויות כאלו של יהודים, נו, אמרו לי אתם, במצב כזה מי חושב על כסף?? **לכן "דבר נא"**, צריכים להתחנן ליהודים שבכל זאת ייקחו כסף.

ולכן היה חשוב לבורא עולם להמחיש את החשיבות שעם ישראל יקחו כסף למרות מצבם, ולכן גם במקום טומאה ודווקא שם הקב"ה נתן נבואה זו, בכדי להראות את חשיבות מצווה זו.

וכפי שכתבתי קודם, שהנה כל יהודי שראה כל כך הרבה יהודים מתים, וקלט מי הם השורדים, מיד הבין שכל אלו שלא רצו לצאת ממצרים מתו, כי לא רצו להיות כנועים ועבדי ה', ורק הוא וחבריו הבודדים שרצו לצאת ממצרים, שרצו ללכת בדרך התורה ולהיות עבדי ה', רק הם שרדו.

ועשו מופתים בשם ה' והצליחו לפעול במכה בדיוק כדברי ה' שקדמו למכה?

יש לומר שהטרחה הייתה שאם המכות לא משפיעות על פרעה בידיעה שידעו קודם אז הם כיוונו שזה יחזק את עם ישראל באמונה וביטחון בה', ושלא יתיאשו מהגאולה שלא הגיעה במכה הראשונה.

וכפי שכתוב **במדרש רבה דברים א' כג' על הפסוק במשלי יג' "תוחלת ממושכה מחלה לב"**, תוחלת ממושכה זה

לאחר מכת חושך רעה פרעה הסכים שעם ישראל יצא כולו כולל נשים וטף, אבל דרש שיצאו בלי צאן? ותמוה מאוד הרי משה טען לפרעה שמטרת היציאה היא להקריב קורבנות לה', ואיך מציע פרעה שיצאו בלי קורבנות?

אלא בהצעה זו בא פרעה לבדוק האם רצונם לברוח אזי יוותרו על הצאן כי העיקר שכל האנשים והנשים והטף יצאו, **וברוך ה' זכייתי וכיוונתי לדברי האבן עזרא.**

אומנם מאחר שפרעה נוכח וראה שמה מתעקש גם על הצאן אם כן היה לפרעה לשחררם, אבל יתכן שפרעה חכם היה והבין שמה לא נפל במכשול שפרש לרגלו והבין שאם יסכים לוותר על הצאן זה יוכיח שבדעתו לברוח ולא לצאת לחגוג בהקרבת קורבנות, ולכן משה התעקש גם שיצאו גם עם בהמות שיהיה לקורבנות.

אבל משה בחוכמתו העצומה התגבר גם על מחשבה זו, וטען לפרעה שלא רק נצא עם הבהמות שלנו אלא גם אתה תביא בידנו זבחים ועולות להקריב, ואם משה רק רצה להסיר את המכשול היה רק דורש לצאת עם הבהמות של עם ישראל, אבל להעזי פנים ולדרוש גם שפרעה יתן בהמות משלו להקרבה בפרט שבמצרים בהמות שימשו לעבודה זרה וביזיון למצרים שישחטו בהמותיהם לקורבן

הקב"ה רצה למעט נבואה בבית פרעה שהיה מקום טמא, וכפי שכתב **בשפתי חכמים** ואם תאמר והרי אפילו תפילה קלה לא התפלל משה בתוך העיר בגלל טומאתה וכל שכן דיבור נבואה חמור בבית פרעה איך יתכן הדבר? **ותירץ** שבשביל כבוד משה שלא ימצא שקרן, שאם הנבואה הייתה נאמרת לו אחרי יציאתו מפרעה היה מוכרח לחזור לפרעה בשליחות ה', למרות שמה אמר שלא יראה שוב את פניו.

ולכן בבית פרעה הקב"ה לא פירט מה היא המכה האחרונה, אלא קיצר בה במשפט אחד, אבל אם כן מדוע טרח ה' והוסיף דווקא במקום טמא כל כך את הציטוט **"וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב"**, כביכול מה זה כל כך בוער?

וייתכן שזה מוכיח מה שכתבתי קודם על **"דבר נא" ע"פ הגמרא בבביות ט' א' "נא" לשון בקשה**, אמר לו הקב"ה למשה, בבקשה ממך, לך אמור להם לישראל, **בבקשה מכס**, שאלו מהמצרים כלי כסף וכלי זהב, כדי שלא יאמר אותו צדיק – אברהם אבינו, **ועבדום וענו אותם** קיים בהם, ואילו **ואחרי כן יצאו ברכוש גדול** לא קיים בהם.

ונשאלת השאלה, **ממתי צריכים להתחנן לקבל כסף??** מתחננים שתיתן כסף, אבל להתחנן שתסכים לקבל כסף?? ולא לקבל פרוטות אלא לקבל כסף וזהב - רכוש

וטהר לבנו - בא

וממילא כל יהודי ששרד נחרט בו המושג שיהודי בלי רוחניות לא שווה חיים, נו במצב כזה, לך דבר אתו על כסף, לכן "דבר נא", שבכל זאת קח כסף אפיו שעכשיו אתה במחשבות שאין כלום חוץ מבורא עולם.

וממילא בעת קבירת הגופות, חשב והרגיש אותו יהודי הקובר את חבריו הרבים, בחוש! שאין ערך לחיים של יהודי בלי תורה ומצוות ועבודת ה', וזוהי הסיבה שה' הרג אותם ולא השאירם מאחור במצרים.

10 מכות כל מכה שמשנה חודש אז למה לקחו המכות 12 חודשים, הסבר שני

ואולי עד קושי השעבוד שיצאו עם ישראל בכל מצרים ללקוט קש ותבן, לא הייתה סיבה להיענש העם המצרי ברשעות פרעה מלכס, אבל ברגע שהיה קושי השעבוד והעם המצרי בעלי השדות לא התחשבו ביהודים האומללים שלא באו לגנוב רק קש ותבן בגלל פיקוח נפש שלא ידחסו את ילדיהם בשורות הלבנים החסרות, רשעות זו גרמה למצרים לסבול מכל המכות, ולא רק סבל לפרעה ועבדיו אלא לכל העם המצרי.

ומכה זו היא ההכשר לקבל את המכות, והיא משפט ה' במצרים, שהכשילם בניסיון שהוכיח רוע ליבם.

תם - תינוק טיפש

והתקשתי שלכל השבחים הביא הראב"ד מקור ברור שהאב משפיע טוב ושבת ומעלה זו לבניו, אבל לגבי חוכמה הביא פסוק "**ולמדתם אותם את בניכם**" ומשם לכאורה אין ראייה שהבן יהיה חכם, רק שמצווה על האב ללמוד עם בנו תורה?

והיום בנסיעה באוטובוס מראשון לציון לבני ברק, בעת ששוחחתי עם אברך חשוב בעניין תינוק טיפש, התחברו הדברים יחד באופן נפלא!!

שלדעת הראב"ד גם אם הבן נולד טיפש, הרי אם האב משקיע בבנו ולמוד עמו תורה, אזי הבן יגדל בתורה "**לדבר בס**", והבן יזכה לחוכמה גם אם בדרך הטבע הוא נולד טיפש ובלי כשרונות.

ואולי זה מה שהתכוון רש"י, שרק תינוק טיפש יהיה בעם ישראל, כי טיפש כשאביו לומד עמו ממילא יגדל בתורה ובחכמה ויהיה גדול חכם.

וזה קול קורא למחנכים ולמלמדים ולמגידי שיעורים, ואני כולל עמכם, אנו שליחי האב ללמוד עם בניו, ולפעמים יש לנו ילדים שלא זכו בכישרונות, ואולי בלי להגיד בקול כי "אסור" אנחנו חושבים ומקווה מאוד שלא בקול, שילד זה או אחר "טיפש", אולי?? אבל טיפש גדול יותר מי שלא מנצל את הכוח שנתן לנו הקב"ה ללמד את בנו תורה ובכוח הלימוד גם בן טיפש יחכים, כך תלמידו של מלמד אתם תורה מכל הלב כאבא שמלמד את בנו, בפרט שאנחנו שליחי האב ובאי כוחו, נזכה להחכים גם תינוק טיפש ולהופכו לחכם גדול.

לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים

וכמו כן אם נפרש שקשירת התפילין ביד בא לרמוז על חוזק היד שה' הוציאנו ממצרים, למה קושרים על היד החלשה כדברי רש"י ולא על היד החזקה?

ואולי זה הרמז, שאנחנו מבצעים את הקשירה ביד החזקה על היד החלשה, לרמוז שה' בידו החזקה הוציא אותנו ממצרים וקרבתו לעבודתו למרות שהיינו חלשים ושקועים במט' שערי טומאה.

זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים - ולא יאכל חמץ

אבל לאחר מחשבה, הרי אמרו **במכילתא** על הפסוק ושמתם את המצות, שמצווה הבאה לידך אל תחמיצנה, וממילא "ולא יאכל חמץ" יתכן וכלול בזה לא להחמיץ מצוות, אלא להזדרז בקיום המצוות, ואם כן כלול בעבודה של כל השנה לא רק סור מרע אלא גם הזדרזות בעשה טוב.

והתורה שנקטה בכל השנה "**ולא יאכל חמץ**" באה לדרוש מאתנו כל השנה להיות זריזים בקיום המצוות, ולא להתעצל כי אז היצר מכבה את החשק לקיים את המצווה.

התוספות יו"ט בעדויות פ"ב משנה י' הביא דברי **הראב"ד** לכך, ממה שכתוב קודם המכות, שהעם יצאו ללקט תבן וקש, ותבן וקש מצויים בחודש אייר, ויצאו ממצרים בחודש ניסן הרי 12 חודש למשפט המצרים.

ולכאורה העם ליקט קש ותבן היה זה בזמן קושי השעבוד, ואיך נחשיב זמן קושי השעבוד שלפי כמה מדרשים היה חודשים קודם זמן שבו לקו המצרים?

ואם תאמר שבגלל קושי השעבוד לכן זה גרם שעם ישראל יצאו מיד ולא בעוד 190 שנה שאז יגמרו 400 שנה במצרים ממש, הרי זה נס לישראל ולא מכה למצרים?

כך כתב רש"י בהגדרת בן התם ששואל מה זאת? **ותלמידי היקר אברהם אלוהי ניו"מ** מת"ת תורת אמת שאל וכי למה כתב רש"י זאת? הרי זה נשמע מעליב מאוד!!

ועניתי לו, שרש"י רוצה לצמצם נזקים כביכול, זה מה שחסר לנו תינוק מגודל או טיפש מגודל ה' ירחם מצרה זו, ולכן כתב רש"י "**תינוק טיפש**", שלא יהיה בן גרוע יותר מזה לעם ישראל.

אבל בהשגחה פרטית ממש אתמול לימדתי את תלמידי המצוינים **בכיתה ח' בתורת אמת את המשנה בעדויות פרק ב' משנה ט'** האב זוכה לבן, בנוי, ובכח, ובעושר, ובחכמה, ובשנים, והביא **התוספות יו"ט** דברי **הראב"ד**: בנוי. ככתוב **תהלים צ'** "**והדורך על בניהם**". בכח. ככתוב **שם קי"ב** "**גיבור בארץ יהיה זרעו**". בעושר. ככתוב **שם ל"ז** "**נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו**". בחכמה ככתוב **דברים י"א** "**ולמדתם [אותם] את בניכם**". בשנים, ככתוב "**למען ירבו ימיכם וימי בניכם**".

כתב הרמב"ן בהסבר הפסוק, שתכתוב על ידך ועל בין עיניך יציאת מצרים, ותזכור אותה תמיד, למען שתהיה תורת ה' בפיך לשמור מצותיו ותורותיו, כי הוא אדוניך הפודך מבית עבדים.

ולפי זה חובה בהנחת תפילין להזכיר את יציאת מצרים, ואכן יש מצווה מלבד מצוות הנחת תפילין לומר קריאת שמע עם תפילין, וכך מזכירים את יציאת מצרים, אבל לא מוזכר שם את חוזק היד שבו ה' הוציאנו ממצרים?

כתב רש"י למד מכאן שמזכירים יציאת מצרים בכל יום, וצ"ע מדוע בזכירת יציאת מצרים שבכל יום מוזכר דווקא איסור אכילת חמץ ולא מצוות אכילת מצה וקורבן פסח?

ואולי יש לתרץ, שבמשך כל השנה מטרת זכירת יציאת מצרים ביד חזקה מבית עבדים, זה להגיע לסור מרע בבחינת "**ולא יאכל חמץ**", ואילו בזכירה שעושים בפסח זה בבחינת עשה טוב, שלכן כתוב בפסוקים הבאים שבחודש הזה מצות תאכל שבעת ימים וחזרה על זה התורה ללמד שבפסח עלינו להתעלות בעשה טוב ולא רק בסור מרע.

וטהר לבנו - בא

בא אל פרעה – דרוש נאה

עוד שמתי לב שיש בפסוק הראשון בתחילת הפרשה את המילה **בא** וגם את המילה **שתי/שיתי**, שכביכול יש כאן מושג **א עד ת**, ומה הרעיון?

ואולי בא שזה כביכול אב שזה ההתחלה כביכול נעשה ע"י משה רבינו שבא לפרעה ועשה את המכות, אבל הסוף של המכות שת י' – שה' עשה זאת ככתוב על מכת בכורות אני ה' אני ולא מלאך ולא שליח. **ואולי** היות ויום השביעי של חושך היה למצרים לפני קריעת ים סוף וזה גם לא נעשה על ידי פעולת משה, אלא ה' הביא את עמוד הענן שיחשיך למצרים.

ראו כי רעה נגד פניכם, ויגרש אתם מאת פני פרעה

ויתכן שפרעה הרשע הגדול ידע שמה ואהרן תפקידם להוציא את כל עם ישראל לגמרי, וידע שאי אפשר לשכנע את משה ואהרן לוותר על משהוא, כי הם בשליחות ה' להוציא את כולם, אבל פרעה כשקרה למשה ואהרן מטרתו הייתה להפחיד את עם ישראל שלא ירצו לצאת ממצרים.

ואכן יתכן שרוב עם ישראל האמינו לפרעה, ולכן רק חמישית יצאו ממצרים, הרוב פחדו ולכן מתו במכת חושך, וגם אלו שכן יצאו ממצרים בעשת ניסיון הזכירו למשה שטענו לו במצרים שעדיף למות במצרים מאשר למות במדבר.

אבל המועטים שהסכימו לצאת, התחזקו לא לפחד, כי במכת חושך ראו שמי שפחד לצאת למדבר ולסמוך על ה' שיפרנסו ויחייהו במדבר מת כרשע, וזה חיזק אותם להמשיך באמונה בה' ולא לפחד מנבואות פרעה.

ועבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך, ואומר בדמיך חיי – כל אחד מל את עצמו

מיד נתנו עצמן ומלו ונתערב דם הפסח בדם המילה והקב"ה עובר ונוטל כאו"א ונושקו ומברכו שנאמר (יחזקאל טז) **ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך** וגו' **חיי בדם פסח חיי בדם מילה**: " (שמו"ר יט' ו).

ולכאורה קשה מדוע לא ציווה הקב"ה ברי"ח ניסן שעם ישראל יעשו ברית מילה, מדוע ברגע האחרון רק כשהתגרו מהקרבת פסח של משה רבינו רק אז מלו את עצמם?

ונראה שהקב"ה הרי אסר לצאת מפתח הבית, ויתכן שכל אחד מל את עצמו בבית ולא שאחר מל אותו, ולכן הוא בכאבי הברית התבוסס בדמו, וזה אומץ אדיר למול את עצמו, וזה רצה הקב"ה גבורה כזאת שיתגברו וימולו עצמם בכדי לקיים מצוות אכילת פסח.

וכתב רש"י נתן להם שתי מצוות דם פסח ודם מילה שמלו באותו הלילה שנא' "מתבוססת בדמיך" בשני דמים, ואומר (זכרי' ט) **"גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור"**, ובעצם הפסוק בזכריה מדבר על הזכות של עם ישראל לגאולה העתידית שתהא בקרוב אמן, ומשמע מרש"י שהמסירות נפש המיוחדת שמלו עצמם בליל פסח, ויתכן הקושי העצום שכל אחד מל את עצמו ממש, זה הזכות לצאת מהגלויות בגלות בבל ולצאת מהגלות הארוכה בקרוב, וכדברי רש"י בזכריה.

מתי שאלו כסף מהמצרים, ויתכן לפני מכת בכורות כי זריזים מקדימים למצוות, אומנם גם לאחר מכת בכורות כמשמעות רש"י שהמצרים נתנו להם כפול ממה שביקשו היהודים העיקר שיצאו כבר, וצריך עיון שהיהודים לא יצאו מביתם עד שהורשו ואז היו עסוקים בבצק והאם המצרים נכנסו לביתם של היהודים? והאם המצרים הלכו עד גושן ששם היו רוב עם ישראל כמובא במכות? וגם צ"ע שרש"י בפרשת מסעי כתב ומצרים מקברים שיהיו עסוקים בקבורה ולא יעקבו את עם ישראל? ויש דעה שבאו לבקש את מה שהללו והיהודים אמרו זה ארוז, והמצרים ויתרו להם, וקצת צ"ע שבזמן כזה שמתו בכוריהם והמצרים לחוצים שיצאו עדיין המצרים יבקשו את כספם!! ואולי פעמים ביקשו וקיבלו היהודים כסף, ובפעמים הללו היה זה בזמן שמתבע הדברים היהודים לא צריכים כסף מבחינת מצבם המיוחד לאחר חושך שמתו רוב רובו של עם ישראל, ולאחר בכורות שהם לאחר שטעמו מטי' שערי קדושה ומתכוננים ליציאה מטומאת מצרים.

מצווה לספר לבנים על ההתעללות, ויתכן שהתעללות הייתה שהיה מטר בברד שפרעה ציפה שזה יכבה את השריפות של הברד, אבל לאכזבתו זה לא כיבה, ומיד בסיום המכה לא נשאר מטר לכבות ולהשקות מחדש את האדמה. חוץ מזה ההתעללות הייתה שהעצים שחשב פרעה שהצילים כשהכניס לבית במכת ברד, זה נאכל במכת ארבה, והכל הלך לאיבוד.

בא זה ראשי תיבות בכורות ארבה, כי אלו שתי המכות שנשארו בפרשה זו, ואם תשאל הרי היה גם מכת חושך? יתכן לתרץ שהיות ובמכת חושך מתו מיליוני יהודים כל אלו שלא רצו לצאת ממצרים, והיות ויהודים מתו במכה זו לכן היא לא נרשמה, וגם כי היא לא מכה המיוחדת רק אל פרעה.

ועוד תשובה יש לתרץ שהיות ומכה זו של חושך לא הסתיימה בפרשת בא, כי היום השביעי של מכת חושך נשאר לליל שביעי של פסח, הלילה שקודם קריעת ים סוף הכתוב בפרשת בשלח, ראה ילקוט שמעוני קפ"ו ה'. לכן לא נכללה מכה זו בתחילת הפרשה

בעצם פרעה לאחר שעבדיו אמרו לו עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שלח את האנשים, הטרם תדע כי אבדה מצרים, מיד שלח פרעה להחזיר את משה ואהרן אליו, ופרעה שאל מי ומי ההולכים, וכמענה לדרישת משה שכולם יצאו ממצרים, אמר פרעה ראו כי רעה נגד פניכם, ולכן רק גברים בלי נשים וילדים, כי כך תחזרו למצרים בגלל המשפחה, ולא תסתכנו ברעה שמצפה לכם במדבר, ופרעה לא ציפה לשמוע את תגובת משה על טענתו והצעתו, אלא גירש את משה ואהרן בלי שיגיבו.

ונשאלת השאלה, וכי מדוע פרעה שרואה עתידות כפי שמה טען להקב"ה שאם ה' ישמיד את בני ישראל בגלל חטא העגל פרעה יצדק שטען כי רעה נגד פניכם, ורק בעשיית הברית בכניסתם לארץ ישראל בגלגל, רק אז הסירו את חרפת מצרים שדם אכן נשפך מעם ישראל אבל דם ברית ולא דם מוות, ואם כן מדוע לא המתין לתגובת משה ואהרן?

עם ישראל נצטוו לקחת שה בעשור לחודש ניסן לקרבן פסח, ונצטוו לשחוט את הקרבן בידי ניסן ושיהיו מנויים קודם על אכילתו, ואסור לשום יהודי לצאת מפתח הבית כל הלילה של פסח, ולכאורה מאחרי ששחטו וצלו את הקרבן בערב כבר נאסרה היציאה מהבית.

ובציווים הללו שנאמרו למשה בא' בניסן, לא נאסרו לאכול פסח כשהם ערלים ולא נימולים, ולכן עם ישראל כולו שחט קורבן פסח בידי וצלו אותו, ואומנם האיסור לערל לאכול בקרבן פסח כתב רש"י שבידי בניסן נאמרה להם פרשה זו.

ולפי זה מובן שעם ישראל לא מלו את עצמם לפני שחיטת קרבן פסח, ובכל זאת שחטו את הפסח כי בעת השחיטה לא ידעו שחייבים להיות נימולים לאכילת הפסח, והיות והם היו ערלים לכן הם היו אסורים באכילת הפסח.

וכתוב במדרש רבה, וכיון שעשה משה את הפסח, גזר הקב"ה לדי רוחות העולם ונושבות בגן עדן, ומן הרוחות שבגן עדן הלכו ונדבקו באותו הפסח, **נכנסו כל ישראל אצל משה**, (ולכאורה זה היה ממש קצת לפני הלילה כי היה אסור להיות מחוץ לבית כל הלילה), אמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך מפני שאנו עייפים מן הריח. היה אומר להם הקב"ה אם אין אתם נימולים אין אתם אוכלים,